

2/2

420
12

ASSENTATIONES
IN DISSERTATIONE JURIS
ECCLESIASTICI

DE EO,

QUOD CIRCA DECIMAS NOVALES IN
GERMANIA, AC PRÆCIPUE IN DIOECESI, ET
TERRITORIO COLONIENSI JUSTUM EST.

QUAM

SUB PRÆSIDIO

PHILIPPI HEDDERICH

MIN. CONV. PRESBYTERI, Ss. THEOL. DOCTORIS, EMINENTIS-
SIMI PRINCIPIS ELECTORIS, ET ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS
CONSILIARII ECCLESIASTICI ACTUALIS, CONSILII ELECTORALIS
ACADEMICI ASSESSORIS, Ss. CANONUM IN ELECTORALI ACA-
DEMIA MAXIMILIANEA BONNENSI PROFESSORIS P. ET O.
ATQUE INCLYTI COLLEGH JURIDICI ASSESSORIS.

PUBLICÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI

CHRISTIANUS FRANC. WEIDENFELT

EX NEUKIRCHEN, PATRIÆ COLONIENSIS JURIUM AUDITOR EMERITUS
AUTHOR ET DEFENDENS

ANNO MDCCLXXXII. DIE XII. SEPTEMBRIS

SUBMISIT, CONTENTÆ, AC DETECTÆ

A

FULGENTIO DE VERITA.

SPECIMEN PRIMUM.

VERCELLIS
MDCCLXXXIII.

ASSENTATIONES
IN DISSERTATIONE JURIS
ECCLESIASTICI

DE HO.
QUOD CIRCA DECIMAS NOVEM IN
GERMANIA AC FRANGIA IN DIOECESI ET
TERRITIO COLONIAE SEPTIM EST.

Difficile est satyram non scribere. Nam quis iniquæ
Tam patiens Urbis, tam ferreus, ut teneat se,
Cauffidici nova cum veniat lectica Mathonis
Plena ipso.

JUVENALIS Satyr. I. v. 30.

CHRISTIANUS FRANC. WIDENHUT

AUTOR E. LINDEN
ANNO MDCCCLXII. DIE XI. SEPTEMBRIS
SUBMISIT, COMPTES AC DICTOS

FUGENTIO DE VERITA

SEPTIMUS SEPTIMUS

VERGILII
MDCCXXIII

INTRODUCTIO.

Haud ita pridem celeberrimus AUGUSTINUS DE LEYSER (a) Assentatorum classem conscripsit, atque in eam retulit Jureconsultos 1.) Qui Fisco, bonisque, ut vocantur, domanialibus nimio studio atque fervore patrocinantur, 2.) Qui vel nullam, vel tamen non aliam, quam immemoriam contra Principes præscriptionem admittunt, 3.) Qui omnia illa jura, quæ cives hucusque quietè exercuerunt, adimere iis, Principique vindicare audent, 4.) Qui controversias inter Principem & cives intercedentes non ex æquali jure dijudicant, sed sententiam pro Principe, tametsi justam causam non habeat, ferunt, vel aliquid illi contra Leges, & ordinem Processus indulgent, 5.) Qui cessiones jurium, & actionum à privatis in Principem & Fiscum factas approbant, & defendunt, 6.) Qui in consilium à Principibus adhibiti ea suadent, quæ non justitiæ & saluti Reipublicæ, sed ambitioni, avaritiæ, libidini, cæterisque affectibus Principis conveniunt. 7.) Qui in consilium à Principe adhibiti, ipsi quidem perniciose non suadent, Principi tamen iniquum quid vel suâ sponte, vel ex aliorum suggestione suscepturo, contradicere non audent, 8.) Qui stylum suum & peritiam Principi ad improba ejus facta laudanda & excusanda commodant, qui legibus iniquis præfationes præfigunt, atque bella injustè à Principe suscipienda corrasis undique rationibus, defendunt. 9.) Qui ut potestatem Principis extollant, jura Ordinum seu Statuum provincialium deprimunt, 10.) Qui Principibus gratificaturi, incestas illis nuptias, polygamas &c. permittunt, & Leges divinas, quæ obstare videntur, commodi interpretatione detorquent, vel potius eludunt. 11.) Qui jus Principum circa sacra nimis liberaliter extendunt. 12.) Qui Principibus potestatem contra Leges etiam divinas dispensandi concedunt, 13.) Qui Principi potestatem promissiones suas sepe jure jurando confirmatas, & privilegia revocandi indulgent. 14.) Qui jus pro lubitu occupandi bona civium, atque in usum suum convertendi Principi tribuunt. 15.) Qui Majestatem immediatè à Deo esse dicunt, atque populi eligentis consensum pro causâ aliquâ Majestatis haberi debere negant. 16.) Qui civibus tam absolutam jussibus Principum obtem-

A 2

obtem-

(a) in Meditationibus de Assentationibus Jureconsultorum Cap. III. Sect. II. §. 1. & seqq.

obtemperandi necessitatem imponunt, ut illos injusta quoque mandata exsequi debere dicant. 17.) Qui Principi in litibus, quas civis vel inter se invicem, vel cum ipso Principe habent, liberam decernendi & quidquid lubet, faciendi potestatem tribuunt, ac tandem 18.) perniciosissimum eorum genus, qui, ut Principi, sub quo vivunt, vel à quo dignitates aut opes sperant, gratificentur, omne jus publicum pervertunt, atque ad amplificandas istius Principis terras, praerogativas & praetensiones summam impudentiam detorquent, & omnem antiquorum monumentorum atque historiarum fidem, cui potissima Juris publici germanici pars innititur, variis commentis, fabulis & interpretationibus corrumpunt. Neque etiam veritus est vir maximus quosdam palam nominare, & speciatim quidem Joannem Palatium (b), Masium Theologum Hafniensem (c), Demosthenem (d), Ciceronem (e), Martialem (f), Vellejum Paterculum (g), Winclerum Electoris Palatini quondam Archiatrum (h), Aristippum (i), Tiraquellum (k), Actejum Capitonem (l), Domitium Afrum (m), Martinum Cremonensem (n), Frisium (o), Grotium (p), Gabrielem (q), Martinum Jureconsultum veterem (r) & Hobbesium (s). Quocirca nec mihi vitio vertendum arbitror, ubi à studio partium remotus, atque innoxia libertate usus, solius veritatis gratia detexero, denudavero, distrinxero Assentationes, quæ seu verus Pater, seu Nutritius Dissertationis de eo, quod circa Decimas novales in Germaniam, ac præcipuè in Dicecesi, & territorio Coloniensi justum est, laudem, bonorem, gloriam, famam, commendationem, patrocinium, benevolentiam, gratiam, & nescio, que reliqua aucupari paravit. Saltem dum magnum Patrem, videlicet LEYSERUM, licet non passibus æquis sequor, confiscationem, aliudve fulmen nec timeo, nec curo, æquè ut ille, persuasus, existuros aliquando, qui velle me vivas Assentationes coërcuisse, aperte confiteantur.

Dabam è Musæo Kalendis Decemb. MDCCLXXXII.

ANTI.

(b) cit. Tract. Cap. I. §. 8.

(c) cit. §. 8.

(d) cit. Cap. I. §. 10.

(e) cit. Cap. I. §. 11.

(f) cit. Cap. I. §. 15.

(g) cit. Cap. I. §. 17.

(h) cit. Cap. I. §. 19.

(i) cit. Cap. I. §. 20.

(k) cit. Tract. Cap. II. §. 2.

(l) cit. Tract. Cap. III. Sect. I. §. 7.

(m) cit. Sect. I. §. 8.

(n) cit. Sect. I. §. 11.

(o) cit. Cap. III. Sect. II. §. 2.

(p) cit. Sect. II. §. 34.

(q) cit. Sect. II. §. 35.

(r) cit. Sect. II. §. 36.

(s) cit. Sect. II. §. 38.

ANTITHESIS I.

Ipsa jamrum dedicatio intonat: *Patere Eminentissime, ac Celsissime Archiprinceps,*
 Forsanne cum FLACCO (a) cantare lubet Dissertatori.

*Odi profanum vulgus, & arceo,
 Favete linguis, Carmina non prius
 Audita, Musarum Sacerdos
 Virginibus, puerisque canto.*

Equidem Aurea Bulla, ad quam sive concinnè, sive inconcinniter provoco, ut saltem obscuram Juris publici ecclesiastici ideam habere, Bullamque possidere videat, Principes Electores appellat Palmites imperiales, & Membra propinquiore, septem candelabra lucentia in unitate Spiritus septiformis, (b) columnas proceres sacrum ædificium circumspectæ prudentiæ solerti pietate sustentantes, (c) solidas bases Imperii, & columnas immobiles, (d) partem corporis Imperatoris, (e) ipsius Imperii columnas & latera (f). Similiter SIGISMUNDI Imperatoris Aurea Bulla de successione Comitis Palatini Rheni &c. (g) eos vocat sacri decus Imperii, & illustres ipsius Principes Electores, per quos cæpit, & in quibus consistit nostræ gloriæ celsitudo, qui & in partem sollicitudinis nobiscum sunt vocati, quos generis nobilitas, multipliciæque virtutum insignia, & præclara fidei devotio laudabilius recommendant. At ubi reperire est illud verbum: *Archiprinceps?* Me hêrcle! non nisi in Assentationibus seu

(a) *Carmin. Lib. III. Od. 1.*

(b) *Proam.*

(c) *Tit. III. §. 1.*

(d) *Tit. XII. §. 1.*

(e) *Tit. XXIV. princ.*

(f) *Tit. XXX. §. 1.*

(g) *Apud FREHERUM in Comment. de testamentariâ tutelâ, curâque Electorali, nec non in Representatione Reipubl. Germanicæ p. m. 556.*

seu Canonistarum, seu Jureconsultorum. Eodem etiam modo facillè fabricari poterit Archipontifex, Archiimperator, Archirex, Archielector, Archicoadjutor, Archilandgravius, Archimarchgravius, Archimarchio, Archicomes, Archibaro, Archieques. Adipol si quis malus genius mihi artem assentandi incantasset, novâ institutione formatus auderem dicere: Archipræses, Archiminorita, Archidoctor, Archiprofessor, Archiauditor, Archiautor, Archidefendens &c. Procul hinc, procul este camæna.

ANTITHESIS II.

Dum dedicatio pergir: *Cum aliis jam pridem eruditioribus Germania Jureconsultis non quodam assentationis, aut novitatis studio, sed solo veritatis amore, jurisque diffamine impulsus, num non solum aliis, sed & sibimet ipsi mirum quantum assentetur? Judicent Eruditiores, qui jam dudum norunt, ex isto fonte non nisi turbidam, neotericam, atque illuminata, si superis placet, tempora sapientem aquulam nasci. Ego conclusionem in fine formabo.*

ANTITHESIS III.

Ab omni novitatis studio remotus, sed solo veritatis amore impulsus Autor (h) fundamenta locare parat orsus. „ Si fateri licet, quod res est, allegorice „ hujusmodi Ss. Patrum inter T. V. & Legem novam instituta comparationes, „ depromptaque ex Legibus Mosaicis argumenta primam dederunt occasionem „ pervulgata illi sententiæ (potius dixerò persuasioni erroneæ) quod præceptum de solutione decimarum à Deo Israhelitis impositum, populum quoque „ Christianum obligaret. „ Siccinè vero? An ORIGINES (i) allegoricè loquitur: *Quomodo ergo abundat justitia nostra plùs quàm Scribarum & Pharisæorum, si illi de fructibus terra sue gustare non audent, priusquam primicias Sacerdotibus offerant, & Levitis decima separentur: Et ego nihil horum faciens, fructibus terra ita abutar, ut Sacerdos nesciat, Levites ignoret, divinum Altare non sentiat. &c.* An divus HERONYMUS (k) allegoricè loquitur: *Quod de decimis, primitiisque diximus, que olim dabantur à populo Sacerdotibus ac Levitis, in Ecclesie quoque populis intelligite: quibus præceptum est, non solum decimas dare & primitias, sed & vendere omnia que habent,*

(h) Cap. I. Sect. I. §. 1. pag. 3. lit. d.

(i) in Numeror. Cap. XVIII. Homil. XI. five Oper. omn. Tom. I. pag. 232. Edit. Basilien. MDXLV.

(k) in Comment. in Malach. Cap. III. five Oper. omn. Tom. V. pag. 285. Edit. Parisienf. MDCXLIII.

& dare pauperibus, & sequi Dominum Salvatorem. Quod si facere nolumus, saltem Judaeorum imitemur exordia, ut pauperibus partem demus ex toto, & Sacerdotibus ac Levitis honorem debitum deferamus. Unde dicit & Apostolus: Honora viduas, quae vere viduae sunt, & Presbyterum duplici honore honorandum maxime qui laborat in verbo & doctrinâ Dei. Quod qui non fecerit, Deum fraudare & supplantare convincitur, & maledicetur ei in penuriâ rerum omnium, ut qui parcè severit, parcè & metat, & qui in benedictione seminaverit, in benedictionibus fructus colligat abundanter. An divus CHRYSOSTOMUS (l) allegoricè loquitur: Quid enim non fecerunt haec in re Judaei? Decimas ac rursus decimas orphanis, viduis ac proselytis contribuerunt. Nunc vero admirando quempiam dicere solemus, decimas ille & iste dat. Quanta queso turpitudine scateret, si quod apud Judaeos nullius erat admirationis aut celebritatis, apud Christianos jam sit unde quis debeat admirari? Si tunc periculum erat decimas negligere, perpende quanti nunc istud fuerit? An CASSIANUS (m) discipulus divi CHRYSOSTOMI allegoricè loquitur: Delector quidem, o Filii carissimi, pia vestrorum munerum largitate; & devotionem hujus oblationis, cujus dispensatio mihi credita est, gratanter amplector, quia fideliter primitias vestras ac decimas indigentium usibus profuturas velut sacrificium Domino bonae suavitatis offertis. Harum scilicet oblatione, plenitudinem quoque fructuum universaeque substantiae vestrae, ex qua haec Domino delibastis, uberrimè benedicenda credentes, vosque secundum mandati illius fidem multiplici ubertate honorum omnium etiam in hoc saeculo cumulandos. Honora Deum de tuis iustis laboribus, & deliba ei de fructibus justitiae tuae, ut impleantur borrea tua abundantia tritici, vino autem torcularia tua redundent. Quam devotionem fideliter exequentes, scitote vos Legis antiquae justitiam consummasse, sub qua tunc positi, & transgredientes eam reatum inevitabiliter incurrebant, & implentes ad perfectionis apicem pervenire non poterant. An tandem divus AUGUSTINUS (n) allegoricè loquitur: Majores nostri ideo copiis omnibus abundabant, quia Deo decimas dabant, & Caesari censum reddebant? Modo autem quia discessit devotio Deo, accessit induclio Fisci. Nolimus partiri cum Deo decimas, modo autem totum tollitur. Hoc tollit Fiscus, quod non accipit Christus. Inde tamen evincere nolo, decimas etiam quoad quantitatem, sive determinationem, aut strictè decimam

par-

(l) in Comment. in Epist. Pauli ad Ephes. Homil. IV. sive Oper. Tom. IV. pag. 884. Edit. Parisien. MDLVI.

(m) Collat. XXI. Cap. 2. sive Oper. pag. 555. curante GAZAEO.

(n) Homil. XLVIII. sive Oper. omn. Tom. X. pag. 180. Edit. Colon. MDCXVI. Si Hipponensis Episcopus hocce illuminato tempore ita scripsisset, videretur profecto, ne poenam confiscationis, immo & depositionis incurreret.

partem ex Jure divino deberi, sed potius iis (o) ad stipulor, qui decimas quo ad substantiam, sive praestationem alimentorum sacris Ministris Jure naturali debitam, atque hinc praecceptum de decimis solvendis in Lege Mosaicâ sub hocce respectu morale, & à CHRISTO minime abrogatum tenent. Equidem denarius numerus teste SPENCERO (p) antiquitus praeter ceteris insignis honoratus, & mysticus, & numerorum finis simul, atque exordium perfectissimum habebatur; quippe cum numeri simplices in decade finiuntur, & à decade ad unitatem (est enim decas unitatum maxima) revertantur, atque inde iterum ordiantur, adeo ut numerus ille summi DEI, qui principium & finis est omnium, imaginem gerere videretur, ac proinde decimis DEO datis honorem ei singularem tribui, eum rerum omnium principium & finem agnosci, sanctitatisque divinae testimonium exhiberi crederetur. Verum num ideo numerum istum à Domino nostro JESU CHRISTO vel retentum, vel praescriptum dicemus, ab ipsâ sacrâ Scripturâ (q) edocti, sub exordium novi Testamenti, & post paullo extraordinariam sustentandi rationem ex omnium rerum communione, decimarum defectum supplente, extitisse, ac fideles non tantum Ecclesiae Ministrorum, sed etiam egentium fratrum necessitatibus tum ex dividendis bonis propriis, ita inspirante DEO, qui in supremâ urbis clade à TITO VESPA- SIANO inferenda, Judaeorum bona Romanorum Fisco addici, inde tamen nil damni ad Christianos accedere volebat; tum ex largis elemosynis, quae à deputatis Ministris colligebantur, succurrisse.

ANTITHESIS IV.

Verba Legis (r) habent: Non oportet, Episcopos aut Clericos cogere, quosquam ad fructus offerendos, aut angarias dandas, aut alio modo vexare, aut excommunicare, aut

- (o) Inter alios RUPPRECHT in Not. histor. in univ. Jus Canon. Lib. III. Tit. XXX. §. 1. num. 2. & STRAUS in Dissertat. de Decimis §. VI. Apud D. SCHMIDT Thesaur. Jur. Ecclesiast. Tom. VII. pag. 452.
- (p) de L. L. Hebraeorum Ritual. Lib. III. Dissertat. I. Cap. X. Sect. 1. pag. 97. & 98.
- (q) Sic enim Actor. Apost. IV. v. 34. & 35. refertur: Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quae vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum; Dividebatur autem singulis, prout cuique opus erat.
- (r) L. 39. §. 1. Cod. de Episc. & Cleric. Haec Lex cum aliis in pluribus editio- nibus desideratur, longèque alius Legum ordo reperitur, prout ex MORNACII Observationibus, & BARBOSÆ Collectaneis in L. 39. Cod. de Episcop. & Cleric. patet.

aut anathematizare, aut denegare communionem, aut idcirco non baptizare: quatinus
 usus ita obtinuerit. Quis quæso cum Dissertatore (s) inde eliciet, in Ecclesiâ
 orientali jam seculo VI. Episcopos sub pœna excommunicationis ad decimarum
 solutionem coëgisse laicos? Ergone Episcopi, & Clerici laicos ad decimam par-
 tem strictè solvendam cogebant? Ergone laicis non minorem, quam decimam
 fructuum partem offerre licebat? An vel vestigium de hoc in Lege?

ANTITHESIS V.

Aurea Imperatoris ISAACI COMNENI Bulla (r) continet: „ Statuit vero
 „ imperatoria mea Majestas, ut etiam in ordinatione Sacerdotum & Ca-
 „ nonico vetus forma auctoritatem obtineat, & nihil in ordinatione Episcopus,
 „ qui ordinar, amplius accipiat, quam præstantioris monetae imperatoriae meæ
 „ Majestatis septem aureos nummos duntaxat: unum videlicet, quando facit
 „ simplicem (u) Papam, sive Lectorem: tres, quando ordinar Diaconum: al-
 „ teros

(s) cit. Selt. I. §. 2.

(r) Constitut. Imperat. pag. 691. Edit. SIMONIS VAN LEEUWEN Colo-
 niæ Munatiana MDCCCLVI. contra versio FREHERI *Juris Græco-Ro-*
mani Tom. I. pag. 121. habet: „ Majestas mea sancit, ut tam in ordina-
 „ tione Sacerdotum, quam in Canonico antiqua sanctio vigorem ob-
 „ tineat, nève quid amplius in ordinatione capiat Episcopus, qui Sa-
 „ cerdotem ordinar, præter septem nummos aureos præstantioris mo-
 „ netæ Majestatis meæ. Videlicet unum, quando cum simplicem Pa-
 „ pam sive Lectorem facit, tres, quando Diaconum ordinar, & alios
 „ tres, quando Sacerdotem sive Presbyterum perficit. Similiter no-
 „ mine Canonici, à vico, habente triginta fumaria, similis nummus
 „ aureus unus exigatur, argentei duo, aries unus, hordei modii sex,
 „ vini mensuræ sex, farinæ modii sex, triginta gallinæ. Ab eo verò,
 „ qui fumaria viginti habet, bes aurei, pro duobus argenteis argen-
 „ teus unus, agnus dimidiatus, hordei modii quatuor, vini mensuræ
 „ quatuor, farinæ modii quatuor, gallinæ viginti. A vico denique
 „ decem habente fumaria, quinque argentei, agnus unus, hordei mo-
 „ dii duo, vini mensuræ duæ, farinæ modii duo, gallinæ decem:
 „ quemadmodum & in veterum exactorum sigillis hæc perscripta sunt,
 „ & Majestati meæ consentiens omnium depositio provincialium pro-
 „ bavit.”

(u) Papa simplex dicitur inferioris ordinis Clericus, videlicet Lector, Ostia-
 rius, Acolytus. LEEUWEN cit. pag. 961. num. 6.

teros tres, quando Sacerdotem, sive Presbyterum perficit. Sic similiter pro Canonico à vico (x) triginta infumibula (y) habentè, similem aureum unum, argenteos duos, arietem unum, ordei modios sex, vini mensuras sex, farinæ modios sex, gallinas triginta: à vico vero, qui viginti infumibula habet, autrei besslem, pro duobus argenteis argenteum, agnum dimidiatum; ordei modios quatuor, vini mensuras quatuor, & gallinas viginti; à vico denique, qui decem infumibula habet, argenteos quinque, agnellum unum, ordei modios duos, vini mensuras duas, farinæ modios duos, & gallinas decem: quemadmodum in veterum Actuariorum sigillis præscripta sunt. Atque provincialium conveniens ordinatio Imperatoris meæ Majestati placuit. Num ideo cum Dissertatore (z) dicendum: Illud tributum vices decimarum supplevisse? Dic sodes! Nomine Canonici ecquid venit? Annon præstatio ordinaria? Sic enim legimus (a): Omnes omnino quocunque titulo possidentes, quod delegatio superindicti nomine videtur amplexa, velut canones cogantur inferre: ut ne qua sit dubietas, hæc apertè definitione decernimus, ut id potius canonis vocabulo postuletur. Nulla igitur domus vel sacri patrimonii, vel emphyteutici juris, vel hominum privatorum, etiamsi privilegium aliquod habere doceatur, ab hæc necessitate sejuncta sit: quæ jam non extraordinarium, ut hæctenus, sed ipsis facientibus canonicum nomen accepit. Sic quoque legimus (b): Solùmque canonica indictionis præstent tributum, glebalis auri solutionem nesciat labore dignitas conquesta, extraordinarium munus ignoret, nec ullam remonis patiatur injuriam, equorum virorumque præstationem nulus agnoscat, qui honorem proximi & comitum primi dispositionum longi temporis sudore quesivit. Sic

(x) S. ISIDORUS HISPALENSIS. Origin. Lib. XV. Cap. 3. refert: Vicus dicitur à vicinis tantum habitatoribus, vel quod vias habeat tantum sine muris. Est autem sine munitione murorum licet & vici dicantur ipsæ habitationes urbis. Dicitur autem vicus: eo quod sit vice civitatis, vel quod vias habeat tantum sine muris. Vicorum alii sunt urbani, alii pagani, seu rustici. Urbani vici dicuntur à viâ, ex cujus utraque parte ædificia sunt in urbe. Sic CICERO pro Milone ait: Nullum in urbe vicum, nullum angiportum esse dicebant, in quo Miloni non esset conducta domus. Vici pagani sunt ex pluribus villis, domibusque rusticis coagmentati spatio aliquantulo ab urbe remoti, nullisque mœnibus cincti. VALLA de Lingua Latin. Elegant. Lib. IV. Cap. 20. atque de his vicis intelligenda venit Bulla aurea.

(y) Græcè *καπνοδόχον* vel *καπνοδόχος*. Italicè camino, Gallicè cheminée, Germanicè Rauchfang, Schornstein.

(z) cit. §. 2. lit. a.

(a) L. 1. Cod. de Indiction.

(b) L. 14. Cod. Theod. de proximis, Comitibus &c.

tandem legimus (c): *Ab extraordinariis omnibus fundi patrimoniales atque emphyteu-
ticarii per Italiam nostram constituti habeantur immunes, ut canonica tantum & con-
sueti dependant, ad similitudinem per Africam possessorum.* An igitur ordinaria illa
præstatio, de quâ citata Bulla memorat, loco decimarum substituta fuit? In-
tuitu habitatorum vici, vel triginta, vel viginti, vel decem fumaria habentis,
quidem concessero, generaliter vero jure negavero. Alioquin enim omnes,
qui vel vico rustico carebant, vel vico novem tantum, vel pauciora fumaria ha-
bente gaudebant, præstatione decimarum, atque alimentatione Clericorum im-
munes fuissent, totumque alendorum Clericorum onus tantummodo habitato-
ribus vici, triginta, viginti, decemve fumaria habentis, incubuisset. Quis
talia crederet, immo vel præsumeret? Ad hæc Imperator nil novi statuit, sed tan-
tum confirmavit, quæ in veterum Actuariorum sigillis præscripta erant. Neque
etiam, dum unum includit, alterum exclusisse dicendus est.

A N T I T H E S I S VI.

Amabo! Quis cum Dissertatore dissertabit (d): *Parim fuisset Legibus ecclesiasti-
cis decimarum præstationem injunxisse Fidelibus, nisi Regum Imperatorumque Fran-
corum autoritate, editisque iteratis constitutionibus illæ fuissent sustulæ.* Annon jam-
tum (e) à Ss. Patribus percepimus, ante finem seculi quarti, immò & tertii de-
cimas Ecclesiæ datas fuisse? Annon simul percipimus, eosdem à jure divino,
quo olim decimæ debebantur, exemplum sumere, & quasi dicere: Quia deci-
mæ populo Hebraico ad sustentationem Ministrorum inductæ sunt à summo
DEO, qui est optimæ ordinationis optimus Artifex, Ecclesia pariter justè deci-
mas, dummodo non exorbitantes, imperat, easque percipiendi potestate pol-
let. Quippe cum Ministris DEI stipendia præbere non tantum naturalis, sed
& divini Juris sit, teste Apostolo (f) docente: *Nescitis, quoniam qui in Sacrario
operantur, quæ de Sacrario sunt, edunt: & qui Altari deserviunt, cum Altari participant?*
Ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Annon
ex Historiâ (g) novimus, decimas postmodum longævâ consuetudine per plura
secula introductas, Legibusque ecclesiasticis sive Romanorum Pontificum, sive
Conciliorum confirmatas, atque imperatas esse? An ergo adhuc Regum Fran-
corum autoritas, atque iteratæ constitutiones desiderabantur? Annon ante

B 2

Re-

(c) L. 2. Cod. Theod. de extraordinariis.

(d) cit. Sect. I. §. 3. pag. 6.

(e) Antith. III.

(f) I. ad Corinth. IX. v. 13. & 14.

(g) Vid. SELDENUS Hist. of Tishes Cap. V. & seqq.

Reges, atque Imperatores istos jamtum JULIANUS (h) docuit: Inveterata consuetudo pro Lege non immeritò custoditur, & hoc est Jus, quod dicitur moribus constitutum. Nam cum ipsa Leges nullà alià ex causà nos teneant, quam quod judicio populi receptæ sunt: merito & ea, quæ sine ullo scripto populus probavit, tenebunt omnes: nam quid interest, suffragio populus voluntatem suam declaret, an rebus ipsis & factis. Annon ULPIANUS (i) docuit: Diuturna consuetudo pro Jure & Lege in his, quæ non ex scripto descendunt, observari solet. Annon PAULUS (k) docuit: Imò magna auctoritatis hoc jus habetur: quod in tantum probatum est, ut non fuerit necesse scripto id comprehendere. Annon & ipsius CAROLUS Magnus (l) præcepit, ut longæ consuetudo, quæ ad utilitatem publicam non impedit, pro Lege servetur, & quæ diu servata sunt, permaneant. Annon insuper Ecclesia, cui stipendia de Jure tam naturali, quam divino debebantur, Ss. Patres, atque inveteratam consuetudinem, nec non mores per plura secula observatos sequi, ac Leges his consentaneas ferre, seu veterem Legem renovare poterat? (m) Rectè proin COELESTINUS III. (n) non ad Francorum Reges, sed ad sanctos Patres provocat, qui in suis scripturis tradiderunt, de omnibus bonis decimas Ministris Ecclesiæ tribuendas esse. Rectè pariter INNOCENTIUS III. (o) ad Jus commune provocat, dum Archiepiscopo Larissenensi mandat, ut Latinos ad decimas Ecclesiis suis solvendas compellat. Quid quod & ipsa Capitularia Regum Francorum de partibus Saxonie (p) ad Jus divinum hæc provocant: Similiter secundum Dei mandatum præcipimus, ut omnes decimam partem substantiæ & laboris sui, Ecclesiis & Sacerdotibus donent, tam Nobiles quam ingenui, similiter & liti: juxta quod Deus unicuique dedit Christiano, partem Deo reddat. Eodem quoque modo Capitularia CAROLI Magni, & LUDOVICI Pii (q) loquuntur: Admonemus atque præcipimus, ut de-

(h) L. 32. §. 1. ff. de LL.

(i) L. 33. eod.

(k) L. 36. eod.

(l) Legum Cap. CXLVII. apud GEORGISCH Corp. Jur. German. pag. 1171.

(m) ESPEN Jur. Ecclesiast. Part. II. Tit. XXXIII. Cap. 1. num. 2.

(n) Cap. 22. X. de Decimis.

(o) Lib. I. Regest. III. Epist. 161. pag. 135. curante BOSQUETO, & Tom. II. pag. 486. curante BALUZIO.

(p) Cap. XVII. apud BALUZIIUM Capitul. Regum Francorum Tom. I. pag. 183. Edit. Venet. MDCCLXXII, & apud GEORGISCH Corp. Jur. German. pag. 581.

(q) Capitalar. Lib. V. Cap. 154. apud BALUZIIUM cit. Tom. I. pag. 571. & apud GEORGISCH Corp. Jur. German. pag. 1443. An hæc conformiter non quodam assentationis, aut novitatis studio, sed solo veritatis amore, jatis-

cima Deo omnino dari non negligatur, quam Deus ipso sibi dari constituit: quia timendum est, ut quisquis Deo suum debitum abstrahit, ne forte Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua, & qui decimam Deo dare neglexerit, novem partes auferantur ab eo.

ANTITHESIS VII.

Utique Constitutione CHLOTHARII Regis (r) cavetur: Agraria, pascuaria, vel decimas portorum, Ecclesie pro fidei nostra devotione concedimus, ita ut actor aut decimator in rebus Ecclesie nullus accedat, Ecclesia vel Clericis nullam requirant agentes publici functionem, qui avi, vel genitoris, aut germani nostri, immunitatem meruerunt.

An

jurisque dictamine impulsus Dissertator cit. §. 3. lit. c. pag. 7. ratio cinatur:

„ Ex spurio hoc fonte novum quasi decimarum systema antea incogni-
 „ tum propullulavit, postquam Pontifices lubrico huic principio para-
 „ doxas decisiones inardificarunt quam plurimas. Hinc 1.) Decimas
 „ rebus adnumerarunt spiritualibus, quas sine sacrilegii crimine non
 „ possent laici possidere. GREGORIUS VII. in *Can. 1. caus. 16. q. 7.*
 „ *Cap. 15. & 25. de Decimis.* Quas nec cuiquam concedere, nec aliquem
 „ ab his eximere valeret Imperialis potestas. *Cap. 31. eod.* Hinc statue-
 „ runt 2.) quod laici decimas nullam queant ratione praescribere. *Cap. 7.*
 „ *de Praescript.* Hinc 3.) solo in foro ecclesiastico decimarum causas
 „ valide dijudicari existimarunt. *Cap. 15. de Decimis. Cap. 2. de Jurament.*
 „ *calumnie.* Sed has errorum nebulas jam dudum dissipavit J. H.
 „ BOEHMER *J. E. Prot. L. 3. Tit. 30. §. 35.* add. PAULUS SARPIUS
 „ in *Tractat. des Benefices §. 21. p. 105.* Quis hodie ejusmodi decretis
 „ falso huic superstructis fundamento honor, quis effectus ab eruditore
 „ seculo tribuatur, jam facile licet conjecturare. Recentiores Cano-
 „ nistae de imbecillitate hujus sententiae probe edocti cum Religioni sibi
 „ ducerent a superstitionis Majorum stirum vestigiis recedere, scho-
 „ lasticam finxere distinctionem inter decimas materialiter, & formaliter
 „ sumtas, ut saltem priores Juri divino possent adscribere. Sed hanc
 „ distinctionem merito inutilem appellat CL. DE RIEGGER *P. III. §. 485.*
 „ & miror sane, quod eandem tam anxie secutus fuerit BARTHE-
 „ LIUS cit. *Diff. §. 11.* ac ducto etiam ab oblationibus argumento ne
 „ quidquam proficuo defendere studuerit CL. ANT. SCHMIDT *I. J.*
 „ *Eccles. P. II. §. 127.* „

(*) *Cap. XI. apud BALUZIUM cit. Tom. I. pag. 7. & apud GEORGISCH Corp. Jur. German. pag. 468.* O quam fideliter itaque Dissertator solo veritatis amore impulsus regiam constitutionem ex BALUZIO restitit?

An ideo primus inter Francorum Reges extitit, qui Clero immunitatem à solvendis decimis in rebus Ecclesie concessit? Annon ipse Rex discretissime provocat ad immunitatem, quam avus, genitor, aut germanus ejus impetrati sunt. Si etiam primus extitisset, quid inde? Sic etiam Capitularia Regum Francorum (s) statuunt: *Et hæc Christo propitio placuit, ut undecunq[ue] census aliquid ad Fiscum pervenerit, sive in frido, sive in qualicumque banno, & in omni redibutione ad Regem pertinens, decima pars Ecclesiis, & Sacerdotibus reddatur.* Sic INNOCENTIUS III. (r) de Marchione Brandenburgensi scribit: „ Ex parte dilecti Filii nobilis viri Marchionis Brandenburgensis nostris est auribus intinatum, quòd cum non modica terræ pars ad Marchiam suam pertinens per suos & fratris ac patris avique sui labores de manibus eruta paganorum sterilis jaceat & inculta, ipsam ad cultum redigere ac de colonis fidelibus disposuit stabilire. Unde nobis humiliter supplicavit, ut, cum pro ampliatione divini cultus conventualem Ecclesiam desideret in terrâ ipsâ construere, licentiam super hoc ei concedere dignaremur, & ipsam ab omni onere Pontificalis jurisdictionis exemptam in jus & proprietatem Sedis Apostolicæ retinere. Ita profectò, quòd duæ partes decimarum ejusdem terræ ad Marchionem ipsum & heredes ipsius pro Ecclesie fabricâ, quam ipsi debent propriis sumptibus reparare, nec non etiam pro stipendiis militum devolvantur, sine quibus terra memorata non posset contra Sclavorum impetum gubernari fidem Catholicam impugnantium vel ecclesiasticam unitatem, aut terram ipsam occupare volentium, pro eo quòd patres eorum, cum essent pagani, per eundem Marchionem vel Progenitores ipsius ab eâ fuerunt potenter ejecti. Tertia vero pars integra persolvatur Ecclesie construendæ, quam idem Marchio competenter dotabit, ut in eâ duodecim Canonici commodè possint cum suo Prapposito deservire, qui pro tempore canonicè debeat presentari per eum ac successores ipsius, & per solum Romanum Pontificem aut ejus mandato per alium confirmari, ac denique confirmatus gerat administrationem temporalium, quæ poterunt administrari per ipsum in Ecclesiis construendis in terrâ prædictâ. Alia verò spiritualia, quæ officium Episcopale requirunt, idem Prapositus exigat, & obtineat à quocunq[ue] maluerit Episcopo Apostolicæ Sedis gratiam obtinente. In recompensatione autem decimarum illarum, quæ, sicut superius est expressum, ad præfatum Marchionem & heredes ipsius pro Ecclesie

(s) Cap. XVI. apud BALUZIUM *cit. Tom. I. pag. 183,* & apud GEORGISCH *cit. loc. pag. 581.*

(r) Lib. I. Regest. III. Epist. 21. fol. 23. curante BOSQUETO. & Tom. II. pag. 419, curante BALUZIO.

» sive fabricâ & stipendiis militaribus devolventur, de singulis quinquaginta
 » mansis unam marcâ puri argenti nobis & successoribus nostris facient idem
 » Marchio & successores ejus annuatim exolvi. » Sic pariter OTAHERUS
 Marchio proavus Marchionis O. de Styre GEBHARDO Archiepiscopo Funda-
 tori Ecclesiæ Admuntensis (u) complures decimas
 suis exactionibus conquistâs dedit, quia gens Sclavonica in ejus Episcopi terminis posita ante
 ipsius tempora aut nullas, aut paucissimas reddere consuevit. Ex hisce omnibus quid
 verò erucendum? An ideo Clerus antè nullas alias decimas percepit? Ergo etiam
 Ecclesiæ quondam Fisco decimas pendere, simulque suas percipere poterant?

AN T I T H E S I S VIII.

Plura à CAROLO M. de decimis statuta legimus. Statutum namque est: (x)
 Ut unusquisque homo suam decimam donet, atque per jussionem Episcopi dispensetur.
 Statutum est (y): De villis novis & Ecclesiis in eis noviter constitutis, ut decime de ipsis
 villis ad easdem Ecclesias conferantur. Statutum est (z): Ut decime in potestate Epi-
 scopi sint, qualiter a Presbyteris dispensentur. Statutum est (a): Ut qui Ecclesiarum
 beneficia habent, nonam & decimam ex eis Ecclesiis, cujus res sunt, donent. Et qui tale
 beneficium habent, & ad medietatem laborant, ut de eorum portione proprio Presbytero
 decimas donent. Statutum est (b): De rebus verò Ecclesiarum, unde nunc censa ex-
 unt, decima & nona cum ipso censo solvantur. Et unde antea non exierunt, similiter
 nona & decime dentur. De casatis verò sexaginta solidi quinque, de triginta solidi duo
 & dimidius, de quindecim transmissi quatuor. Et precaria modo renoventur. Et ubi non
 sunt scripta, fiat descriptio inter conventores de verbo nostro. Num inde concluden-
 dum, CAROLUM M. decimas primum fecisse universales. Haud dicam jam
 Concilium Turonense II. anno DLXVII. habitum, perhibere (c): Illud vero in-
 stam-

(u) CANISIUS in *Theauro Monument.* Tom. III. Part. II. pag. 435. Edit. Amste-
 lodam. MDCCXXV.

(x) *Leg. Cap. VII.* apud GEORGISCH *Corp. Jur. German.* pag. 1135.

(y) *Capitul. Lib. I. Cap. 87.* apud BALUZIUM *cit. Tom. I. pag. 486.* & apud
 GEORGISCH *cit. loc. pag. 1309.*

(z) *cit. Lib. I. Cap. 143.* apud BALUZIUM *cit. Tom. I. pag. 492.* & apud
 GEORGISCH *cit. loc. pag. 1321.*

(a) *cit. Lib. I. Cap. 157.* apud BALUZIUM *cit. Tom. I. pag. 493.* & apud
 GEORGISCH *cit. loc. pag. 1323.*

(b) *Capitul. Adit. IV. Cap. 132.* apud BALUZIUM *cit. Tom. I. pag. 623.* & apud
 GEORGISCH *cit. loc. pag. 1832.*

(c) Apud HARDUINUM *Concil. Tom. III. pag. 368.*

stantissime commoneamus, ut Abrahæ documenta sequentes decimas ex omni facultate non pigeat DEO pro reliquis, quæ possidetis, conferrendis offerre: ne sibi ipsi inopiam generet, qui parva non tribuit, ut plura reconitet, & quod dicendum est verius, suum persolvat precium. Non dicam, Concilium Matisconense II. anno DLXXXV. perhibere: (d) Leges divina consulentes Sacerdotibus, ac Ministris Ecclesiarum pro hereditaria portione, omni populo præceperunt, decimas fructuum sanctorum locis sacris prestare: ut nullo labore impediti, legitime spiritualibus possint vacare ministeriis. Quas Leges Christianorum congeries longis temporibus custodivit intemeratas. Unde statuimus, atque decernimus, ut mos antiquus à fidelibus reparetur, & decimas ecclesiasticis famulantibus ceremoniis populus omnis inferat. Non dicam, Concilium Rothomagensis à Rothomago, vulgò Rouen, quæ hodie est civitas Normanniæ Metropolis, sic dictum, & circa annum DCL. habitum (e) perhibere (f): Omnes decima terra, sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur boves & oves, & capræ, quæ sub pastoris virgâ transeunt; quidquid decimum venerit, sanctificabitur Domino. Non eligetur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur. Si quis mutaverit, & quod mutatum est, & pro quo mutatum est, sanctificabitur Domino, & non redimetur. Sed quia modo multi inveniuntur, decima dare nolentes, statuimus, ut secundum Domini nostri præceptum admoneantur semel, & secundo, & tertio. Qui si non emendaverint, anathematis vinculo seriantur, usque ad satisfactionem & emendationem congruam. Non dicam, Concilium Forojulense anno DCCXCI. perhibere (g): „ De
 „ decimis, vel primitiis, salvis scilicet allegoricarum rerum mysticis Sacramen-
 „ tis, nihil melius puto docere, quam quod scriptum est in Malachiâ Prophetâ,
 „ dicente Domino: Inferte omnem decimam in horreum meum, & sit cibus
 „ in domo meâ, & probate me, super hoc dicit Dominus: Si non aperuero
 „ vobis cataractas cæli & effundero vobis benedictionem usque ad abundantiam;
 „ & increpabo pro vobis devorantem, & non corrumpit fructum terræ vestræ;
 „ nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum, & beatos vos
 „ dicent omnes gentes. Sed quia indignatio, & ira Dei manet super gentem,
 „ vel populum, qui hoc Domini præceptum toto corde, & bonâ voluntate
 „ non adimplet, supra præmiserat dicens: Si affliger, inquit, homo Deum,
 „ quia vos configitis me? Et dixistis, in quo configimus te? In decimis, &
 „ primitiis. In penuria vos maledicti estis, & me vos configitis gens tota.
 „ Quâ

(d) Can. V. Conferatur ANTONIUS AUGUSTINUS Epit. Jur. Pontif. veter.
 Lib. XV. Tit. 16. Cap. 13.

(e) BERARDUS de Gratian. Canon. Pars. I. Cap. 38. pag. 395.

(f) Causs. XVI. Quæst. 7. Can. 5.

(g) Cap. XIV. Conferatur ANTONIUS AUGUSTINUS cit. Tit. 16. Cap. 15.

» Quâ de re, quis non alacri, & læto pectore offerat Deo, ut possit illam pro-
 » mereri benedictionem, de quâ dicit: Effundam super vos benedictionem
 » meam usque ad abundantiam? Vel quis non timeat, vel contremisceat illam
 » maledictionem, quam minatur nolentibus offerre: Vos maledicti estis, &
 » me vos configitis gens tota? Et si fortè nobis non creditis, vel nos despici-
 » tis, quia homines sumus, credite ergo ipsi Domino dicenti, qui mentiri non
 » potest, qui utrumque promisit, & maledictionem in hoc sæculo, & in fu-
 » turo nolentibus obedire ejus mandatis; & benedictionem, & abundantiam,
 » & salutem animæ, & corporum bonâ voluntate obtemperantibus ejus impe-
 » riis, & in præsentî sæculo se daturum & in futuro.», Sed quæram tantum:
 Cur LUDOVICUS Pius CAROLI M. filius addidit (h): De nonis quidem &
 decimis, unde & Genitor noster & Nos frequenter & in diversis placitis admonitionem se-
 cimus, & per Capitularia nostra qualiter hæc observentur ordinavimus, volumus atque
 jubemus, ut de omni conlaborato & de vino & feno fideliter & pleniter ab omnibus
 nona & decima persolvatur. De nutrimento vero pro decima, sicut hætenus consuetudo
 fuit, ab omnibus observetur. Si quis tamen Episcoporum fuerit, qui argentum pro hoc
 accipere velit, in sua maneat potestate, juxta quod ei & illi, qui hoc persolvere debet,
 convenerit. Cur addidit: (i) Dicitur est Nobis, quod in quibusdam locis Episcopi &
 Comites ab incestuosis, & ab his, qui decimas non dant, vradios accipiant, & à Presby-
 teris pro quibusdam negligentis, & inter se pecuniam dividant; quod penitus abolendum
 decrevimus, ne sortè avaritia locus detur. Et constituimus, ut incestuosi juxta canonicam
 sententiam penitentia mulctentur. Qui vero decimas post creberrimas admonitiones &
 predicationes Sacerdotum dare neglexerint, excommunicentur. Juramento vero eos con-
 stringi nolumus, propter periculum perjurii. Cur addidit: (k) Ut Ecclesia antiquitus
 constituta nec decimis nec aliâ ullâ possessione priventur. Cur & LOTHARIUS I.
 addidit: (l) Ut terminum habeat unaqueque Ecclesia, de quibus villis decimam accipiat.
 Eodem ergo jure & hi Imperatores decimas universales fecisse dicendi sunt.

ANTI-

-
- (h) Capitul. Lib. II. Cap. 21. apud BALUZIUM cit. Tom. I. pag. 500. & apud
 GEORGISCH cit. loc. pag. 1333.
 (i) cit. Lib. II. Cap. 39. apud BALUZIUM cit. Tom. I. pag. 504. & apud GEOR-
 GISCH cit. loc. pag. 1342.
 (k) cit. Lib. II. Cap. 47. apud BALUZIUM cit. Tom. I. pag. 506. & apud GEOR-
 GISCH cit. loc. pag. 1344.
 (l) Leg. Cap. 91. apud GEORGISCH cit. loc. pag. 1244.

C

ANTITHESIS IX.

Quo Dissertator non quodam assentationis aut novitatis studio, sed solo veritatis amore, jurisque dictamine impulsus confirmet, necessitatem Ecclesiis decimas solvendi subditis impositam, voluntati ac beneficio Principum tribuendam esse, attestatur (m) relatum à GRATIANO (n) divum AUGUSTINUM, qui ait: „ Quo jure defendis villas Ecclesiæ? Divino an humano? Divinum jus in Scripturis habemus, humanum jus in Legibus Regum. Unde quisque possidet, quod possidet? Nonne jure humano? Nam jure divino *Domini est terra & plenitudo ejus*, pauperes & divites Deus de uno limo fecit, & pauperes & divites una terra supportat. Jure tamen humano dicitur: hæc villa mea est, hæc domus mea, hic servus meus est. Jura autem humana jura Imperatorum sunt: Quare? quia ipsa jura humana per Imperatores & Reges sæculi Deus distribuit generi humano. Tolle jura Imperatorum, & quis audeat dicere, mea est illa villa, aut meus est ille servus, aut domus hæc mea est? Si autem, ut teneantur ista ab hominibus, Regum jura fecerunt, vultis, ut reticeamus Leges, ut gaudeatis &c. Legantur Leges, ubi manifestè præceperunt Imperatores, eos, qui præter Ecclesiæ Catholicæ communionem usurpant sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere patris Auctorem, nihil nomine Ecclesiæ audeant possidere. Sed quid nobis & Imperatori? Sed jam dixi, de jure humano agitur. Et tamen Apostolus voluit serviri Regibus, voluit honorari Reges, & dixit: *Regem reveremini*. Nolite dicere: Quid mihi & Regi? Quid tibi? Ergo & possessioni? Per jura Regum possidentur possessiones. Dixisti, quid mihi & Regi? Noli dicere possessiones tuas, quia ipsa jura humana renunciasti, quibus possidentur possessiones. „ An idem sanctus Pater, qui citato loco de Donatistis Hippone consistentibus videtur conqueri, quòd sibi omnia prædia ecclesiastica arrogarent, ac vindicarent, de decimis pariformiter sentit? Audivimus eum jamtum supra, audiamus & rursus enarrantem: (o) „ Præcidite ergò aliquid, & deputate aliquid fixum, vel ex annuis fructibus, vel ex quotidianis quæstibus vestris. Nam quasi divino videris dare, & necesse est, ut trepidet manus tua, quando illam porrigis ad id, quod non debueras. Exime aliquam partem reddituum tuorum. Decimas vis? Decimas exime, quanquam parum sit. Di-

(m) cit. §. 3. pag. 8. lit. a.

(n) *Distinç. VIII. Can. 1.* qui depromptus est ex AUGUSTINI *Traçt. V. Cap. 1.* in *Evang. Joannis. sive Operum omn. Tom. IX. pag. 20.*

(o) in *Psal. CXLVI. sive Operum omn. Tom. VIII. pag. 612.*

» Dictum est enim, quia Pharisei decimas dabant, jejuno bis in Sabbato decimas
 » do omnium, que possideo. Et quid ait Dominus? Nisi abundaverit justitia vestra
 » plus, quam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum caelorum. Et ille
 » super quem debet abundare justitia tua, decimas dat, tu autem nec millesi-
 » mam das. Quomodo superabis eum, cui non aequaris. » Audiamus & per-
 » orantem: (p) » Propitio Christo, Fratres charissimi, jam propè sunt dies, in
 » quibus messes colligere debeamus: & ideo gratias agentes Deo qui dedit,
 » de offerendis, imò reddendis decimis cogitemus. Deus enim, qui dignatus
 » est totum dare, decimam à nobis dignatur reperere, non sibi, sed nobis sine
 » dubio profuturam. Sic enim per Prophetam ipse promisit, dicens: *Inferte,*
 » *inquit, omnem decimam in horreis meis, ut sit cibus in domo meâ, & probate me in*
 » *his, dicit Dominus. Si non aperuero vobis cataractas cæli, & dederò vobis fructum*
 » *usque in abundantiam.* Ecce probavimus, quomodo nobis decimæ magis,
 » quam Deo proficiant. O homines stulti, quid mali imperat Deus, ut non
 » mercatur audiri? Sic enim dicit: *Primitias areae tuae & torcularis tui non tardabis*
 » *offerre mihi.* Si tardiùs dare peccatum est, quanto pejus est, non dedisse?
 » Et iterùm dicit: *Honora Dominum Deum tuum de tuis justis laboribus, deliba ei de*
 » *fructibus justitiae tuae, ut repleantur horrea tua frumento, vino quoque torcularia tua*
 » *redundabunt.* Non praestas hoc gratis, quod citò recipies magno cum faenore.
 » Quaris fortè: cui proficiat, quod Deus accipiat redditurus? Quaris iterùm,
 » cui proficiat, quod pauperibus datur? Si credis, tibi proficit: si dubitas,
 » perdidisti. Decimæ, Fratres charissimi, tributa sunt egentium animarum.
 » Redde ergo tributa pauperibus, offer libamina Sacerdotibus. Quod si de-
 » cimas non habes fructuum terrenorum, quod habet agricola; quodcunque
 » te pascit ingenium, Dei est, & inde decimas expetit, unde vivis: de mi-
 » litia, de negotio & de artificio redde decimas. Aliud enim pro terrâ de-
 » pendimus, aliud pro usurâ vitæ pensamus. Redde ergo homo, quia possi-
 » des: redde, quia nasci meruisti: Sic enim dicit Dominus, *Dabunt singuli re-*
 » *demptionem animarum suarum, & non erunt in eis morbi neque castus.* Ecce habes
 » in Scripturis sanctis cautiones Domini tui, per quas tibi promisit, quòd de-
 » cimas si dederis, non solum abundantiam fructuum recipies, sed etiam sani-
 » tatem corporis consequeris. *Replebuntur (inquit) areae tuae frumento, vino quo-*
 » *que torcularia tua redundabunt, & non erunt in eis morbi neque castus.* Cum enim
 » decimas dando & terrena & caelestia possis munera promereri, quare per
 » avaritiam duplici benedictione te fraudas? Audi ergo indevota mortalitas.
 » Nòsti, quia Dei sunt cuncta, quæ percipis; & de suo non accomodas re-

C 2

» rum

(p) de tempore Serm. CCXVII. & CCXVIII. Domin. XII. Serm. I. sive Operum omn.
 Tom. X. pag. 334. Conferatur Causs. XVI. Quæst. 1. Can. 66.

rum omnium conditori? Non eget Dominus Deus, non primum postulat, sed honorem, non de tuo aliquid exigit quod refundas. Primitias rerum & decimas dignatur perere, & negas avare! Quid faceres, si novem partibus sibi sumptis tibi decimam reliquisset? Quid certè jam factum est, cum messis tua, pluviarum benedictione subtracta, jejuna defecit, & vindemiam tuam aut grando percussit, aut pruina decoxit. Quid avidè supputas? Novem tibi partes retractæ sunt, quia decimam dare noluisti. Constat quidem quod ipse non dederis, sed tamen Deus exigit. Hæc enim est Domini justissima consuetudo, ut si tu illi decimam non dederis, tu ad decimam revoceris: Scriptum est enim, *Hæc dicit Dominus, quia decima agri tui primitiæ terra vobiscum sunt.* Vidi autem, & fallere me existimastis, intus in thesauris vestris, & in domibus vestris erit direptio. Dabis impio militi, quod non vis dare Sacerdoti. *Convertimini quoque ad me, dicit Dominus omnipotens, ut aperiãm vobis catarractas celi, & effundam vobis benedictionem meam desuper, & non corrumpam fructus terra vestra, neque languebit vitis in agro vestro, & beatos vos dicent omnes gentes.* Benefacere semper Deus paratus est, sed hominum malitiã prohibetur: quia à Domino Deo sibi dari vult omnia, & non vult ei, quæ possidere videtur offerre. Forsitan non assentationis, aut novitatis studio impulsus Dissertator hæc nova nauscat? Ego contra desidero, appeto, atque ardeo.

ANTITHESIS X.

Novimus seculo octavo, nono, & sequentibus opima prædia, villas, decimas, ac census à pluribus Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Comitibus, aliisque Dominis Germaniæ in Episcopos, & Ecclesias esse translata. Ast qui probaturus erit Dissertator, (q) hanc liberalitatem mirificè promotam fuisse à regnante tum temporis opinione: *Peccata eleemosynis esse redimenda?* Cur opinioni huic occasionem præbuisse videtur illud DANIELIS: (r) *Quam ob rem Rex consilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordius pauperum: forsitan ignoscet delictis tuis.* Cur non illud PROVERBIORUM: (s) *Honora Dominum de tuâ substantiã, & de primitiis omnium frugum tuarum da ei. Et implebuntur horrea tuâ saturitate, & vino torcularia tua redundabunt.* Cur non illud ECCLESIASTICI: (t) *Ignem ardentem exstinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis?* Cur non similiter illud ECCLESIASTICI: (u) *Congregationi pauperum*

(q) *cit. Sect. I. §. 3.*

(r) *Cap. IV. v. 24.*

(s) *Cap. III. v. 9. & 10.*

(t) *Cap. III. v. 33.*

(u) *Cap. IV. v. 7. & 8.*

perum affabilem te facito, & Presbytero humilia animam tuam, & Magnato humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, & redde debitum tuum, & responde illi pacifica in mansuetudine. Cur non illud LUCÆ: (x) Veruntamen quod superest, date eleemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis. Sed ve vobis Phariseis, superbia decimatis mentham, & rutam, & omne olus, & prateritis iudicium, & charitatem Dei: hec autem oportuit facere, & illa non omittere. Quæ porro persuasiones eruendæ ex MARCULFI formulis? quarum una (y) habet: „ Maximum Regni nostri augere credimus munimentum, si beneficia opportuna locis Ecclesiarum, aut cui volueris dicere, benevola deliberatione concedimus, ac Domino protegente stabiliter perdurare conscribimus. Igitur noverit solertia vestra! nos ad petitionem Apostolico viro Domino illo illius urbis Episcopo talem pro æterna retributione beneficium visi fuimus indulsisse, ut in villabus Ecclesiæ domus illius, quas moderno tempore aut nostro aut cujuslibet munere habere videretur, vel quas deinceps in iure ipsius sancti loci voluerit divina pietas ampliare, nullus Iudex publicus ad causas audiendo aut freda undique exigendum nullo unquam tempore non præsumat ingredi; sed hoc ipse Pontifex, vel successores ejus propter nomen Domini, sub integræ emunitatis nomine valeant dominare. Statuentes ergo, ut neque vos, neque juniores, neque successores vestri, nec nulla publica judiciaria potestas quæ tempore in villas ubicunque in Regno nostro ipsius Ecclesiæ aut regiæ aut privatorum largitate conlatas, aut qui inantea fuerint conlaturas, aut ad audiendum altercationes ingredi, aut freda de quaslibet causas exigere, nec mansiones aut paratas vel fidejussores tollere non præsumatis; sed quicquid exinde aut de ingenuis aut de servientibus ceterisque nationibus quæ sunt infra agros vel fines seu supra terras prædictæ Ecclesiæ commanentes Fiscus aut de freda aut undecunque potuerat sperare, ex nostrâ indulgentiâ pro futurâ salute in luminaribus ipsius Ecclesiæ per manum agentium eorum proficiat in perpetuum. Et quod nos propter nomen Domini & animæ nostræ remedium seu nostra subsequenti progenie plenâ devotione indulsimus, nec regalis sublimitas nec cujuslibet Iudicium sæva cupiditas refragare tenet. Et ut præsens autoritas tam præsentibus quam futuris temporibus inviolata Deo adiutore permaneat, manus nostræ subscriptionibus infra roborare de-

„ cre-

(x) Cap. XI. v. 41. & 42.

(y) Lib. I. Form. 3. apud BALUZIUM *Capitular. Tom. II. pag. 256.* Mirum cur non ipse BALUZIUS, sed Cl. SCHMIDT à Dissertatore sit allegatus. Forte ita placuit, ut occasio arriperetur, acrem simul interpretationem SALVIANI MASSILIENSIS adferendi.

» aut antèrius aut postèrius prænòtatos, quod nos nec fecimus nec facere ro-
 » gavimus, à quocunq[ue] præter istum, quem firmissimum volumus esse, quo-
 » quo tempore ostensus fuerit, nullum sortiatur effectum, nisi vacuus & inanis
 » appareat; Auctorem verò criminis vel falsarium nec inultum tunc temporis
 » patiatur judiciaria abire potestas. Si quis vero, quod futurum esse non cre-
 » dimus, huic voluntati nostræ per quibuslibet adinventionibus aliquis de he-
 » redibus nostris, aut judicum sæva cupiditas vel qualibet persona, obvius re-
 » peritor extiterit, à conventu omnium Christianorum vel limitibus Ecclesia-
 » rum extraneus habeatur, & Judæ traditoris Domini nostri Jesu Christi per-
 » fruatur consortium, insuper etiam inferat partibus ipsius Monasterii vel Fra-
 » trum ibidem consistentium, sociato quoque tam in actibus quam in profe-
 » cutione sacratissimo Fiteo, auti libras tantas, argento pondo tanta, & ne sic
 » quoque quod reperit valeat vindicare, nihilominus præsens donatio, quæ à
 » nobis pro timore Dei & amore pauperum Christi conscripta est, firma & in-
 » librata omni tempore debeat permanere, stipulatione subnixæ. Quæ heic
 » periuasiones reperiendæ, nisi tam veteri, quam novo Testamento conformes?
 Et quid heic de decimis reperiendum? Annon ergo Dissertator non assentatio-
 nis, aut novitatis studio, sed solo veritatis amore ea eo fine consarcinavit, ut
 cum Collega suo SCHMIDT (*) fideles cavillaretur, quod quasi anili super-
 stitio-

(*) Hic namque in *Geschichten der Deutschen Th. I. Buch II. Cap. 9. S. 324.* ita garrit: Die Bischöfe brauchten auch damals schon, nicht allein wegen gewisser Verbrechen, sondern auch zur Behauptung ihrer eigenen Rechte Güter und dergleichen die Excommunication. Da aber an sich blos geistliche Strafe bey einem rohen, und nur durch starke Eindrücke zu bändigenden Volke wenig fruchtete, so suchten sie durch das Ansehen der Königen auch Folgen in bürgerlichen und politischen Dingen mit derselben zu verknüpfen. Der König Childebert willfahrte ihnen besondèrs hierinnen, und verordnete, daß derjenige, der seinen Bischof nicht hören, und darüber excommunicirt werden wird, nicht allein bey Gott auf ewig verdammt, sondern auch von dem königlichen Pallast gänzlich ausgeschlossen seyn, und noch dazzu seine Güter verlieren solle. Die Könige sahen nicht, daß man mit der Zeit die Grundsätze auch auf sie anwenden würde, und spitzten auf solche Art selbst die Pfeile, die ihre Nachfolger einstens treffen sollten. Eine andere Quelle des Ansehens der Bischöfe, die ebenfalls schon geöfnet war, sind die großen Reichthümer ge-
 we-

fritione imbuti egerint in concedendis, seu reducendis ex veteri Testamento decimis?

ANTI-

wesen. Die Könige und das Volk bestreben sich um die Wette, sie und die Kirchen zu bereichern. Dieses erweckte damals um so weniger Reid und Aufsehen, da Kirchengüter und Armentgüter gleichbedeutende Worte waren. Ich sage gleichbedeutende Worte: denn in der Sache selber war freylich schon viel Aenderung vorgegangen. Die Hauptbewegursache, die in den damaligen Stütungsbriefen vorkommt, ist, die Erlösung der Seele (pro redemptione animæ) oder auch (pro remedio peccatorum) zur Abtilgung der Sünden. Diesem Gedancken, der überall anzutreffen ist, wußte man die verschiedensten Wendungen zu geben. Eigentlich aber, wie man aus dem Salvian von Massilien sieht, liegt dabey der Text des Propheten Daniel Cap. 4. 24. zu Grunde: Peccata tua in misericordiis redime, löse deine Sünden durch Almosen. Eben dieser Salvian, der die Sache der Kirchen und Armen kurz vor dem Eintritte der Francken in Gallien in seinen vier Büchern gegen den Geitz auf eine manchmal sehr übertriebene Art vertheidigt hat, macht in dem ersten Buch folgende Auslegung über den angeführten Text: Was willst dieses sagen, etwas auslösen. Ich glaube, der Werth der Sünde, die gelöst werden, hingeben. -- So schätze dann die Sünden, die du begangen hast, auf das genaueste. Sieh, was du schuldig bist für Lügen, Fluchen, und Meineid, was für deine Nachlässigkeiten, was für unreine Reden, und endlich für alle böse Begierden. -- Und wenn du alles wirst zusammen gerechnet haben, so erwege die Preise eines jeden. Ich will nicht haben, daß du alles, was du hast, Gott geben sollst, sondern gieb nur das, was du schuldig bist, wenn du genau schätzen kannst, was du schuldig bist. Ipsi sancti SALVIANI verba sunt: „Noli tantum
 „ DEO relinquere quantum habes, si pro peccatis tuis necessarium
 „ non putas quantum habes. Estima diligentissimè culpas quas admittis
 „ sisti, æstima peccatorum diversitates. Vide, quid pro mendaciis
 „ debeas, quid pro maledictis atque perjuriis, quid pro negligentis
 „ cogitationum, quid pro impuritate sermonum, quid pro omni denique
 „ nique mala voluntatis affectu. Adde postremò etiam, si aliqua de
 „ his intra conscientiam tuam sunt, de quibus Apostolus dicit, adul-
 „ teria,

ANTITHESIS XI.

Quo jure Dissertator (b) defendit, à seculo octavo, & nono atcessendam esse nobilissimam illam in Jure nostro Ecclesiastico Germaniæ decimarum divisionem, qua illæ in decimas *origine tenus merè laicales*, atque in alias *ex origine sua ecclesiasticas* dispescuntur? Utrique LUDOVICUS GERMANICUS (c) anno DCCCLXXIII. statuit: „ Notum ergo volumus omnibus tam præsentis „ avi, quam succedentium temporum Christi fidelibus, quia novæ Corbeix „ Monasterium jussu gloriosi Genitoris nostri constructum est in honorem sancti „ Stephani Protomartyris Christi, atque per voluntatem ejusdem Imperatoris „ corpore est B. Viti Martyris insignitum: Sed & ex integro ab omnibus pub- „ licæ exactionis officiis & expeditione hostili tam de litris, quam de ingenuis „ hominibus terram ejus incolentibus abolutionem promeruit, in quo & Nos „ comprehensum existimavimus, & hætenus observatum comperimus, ut decimæ de dominicatis ejusdem Monasterii mansis non datentur Episcopis. „ Sed ad portam Monasterii darentur in eleemosinam præfati Genitoris nostri, „ & totius profapiæ ejus, ut videlicet esset unde ministraretur peregrinis & „ hospitiis, qui nunquam desunt Monasterio; nunc vero exorta quæstione „ per quosdam Episcopos, utrum nam hoc eidem Monasterio Genitoris nostri „ nostroque præcepto concessum sit: quanquam, ut ipsi dicunt, nominatim „ non sit expressum, sub generali tamen confessione liberæ dispositionis rerum „ suarum etiam hoc comprehensum fatemur. Sicut & seniori Corbeix, ad „ cujus normam hæc nova instituta est, & præcipuis quibusque Monachorum „ Monasteriis Antecessores nostros concessisse comperimus, & ne deinceps „ hinc aliqua dubietas fiat, rogatu venerabilis viri Adalgarii Abbatis ejusdem „ Monasterii per hoc nostræ potestatis præceptum decernimus atque jubemus, „ ut & omnia, quæ prius habuit, immunitatis præcepta rata & inconvulsa „ ha-

„ teria, fornicationes, impudicitia, ebrietates, immundicia DEO „ exosa, avaritia idololatriæ famula, & post hæc aliqua fortè crimina „ etiam de humani sanguinis effusione contracta. Cùmque omnium „ supputaveris numerum, expendè pretia singulorum. Et posthæc „ non quæro, ut pro peccatis tuis totum DEO tradas quod habes; „ hoc solum redde, quod debes, si potes affirmare quod debeas. „

Lib. I. Cap. 12. adversus avaritiam pag. 224. Edit. Pedépont. MDCCXLII.

(b) Sect. II. §. 4.

(c) Apud SCHATEN. *Annal. Paderborn. Part. I. Lib. III. p. 77.* 177. b99A (b)

D MUQ 10221 b99A (c)

„ habeantur, & per hanc conscriptionis nostræ cartam specialiter ei concessum
 „ sciatur, ut de dominicatis mansis vel nunc habitis, vel post acquirendis, à
 „ reddendis decimis plenam hoc Monasterium habeat immunitatem, nisi, sicut
 „ hæcenus fuit, ut dentur ad portam Monasterii in susceptionem hospitem &
 „ peregrinorum. „ Similiter OTTO I. (d) anno DCCCCLVI. declaravit:
 „ Notum esse volumus omnibus Fidelibus nostris, præsentibus scilicet & futu-
 „ ris, qualiter venerabilis WILLERUS cœnobitarum Sci Maximini Trevericar
 „ civitatis suburbio quiescentis Abbas, interventu fidelium nostrorum, BRU-
 „ NONIS videlicet, germani nostri, atque Archiepiscopi, nec non HAIN-
 „ RICHI æque germani nostri atque CVONRADI Ducis nostram regalem adie-
 „ rit munificentiam; conquerens, ab eis personis qui beneficia ex eadem re-
 „ nerent Abbatia; quoniam eidem Abbari, eorundem Optimatum nostrorum
 „ interventu & consilio Ecclesias omnes Abbatia illius ex beneficiis omnibus
 „ ad usus prædictorum Cœnobitarum reddidimus dominicales, quas vulgo
 „ *salicas* vocant *decimationes*, quoniam essent nostræ regales, & nulli unquam
 „ termino Episcopali vel Ecclesie subjacentes, in suos usus redigisse, & ob id,
 „ hospitalitatem, quæ ab eisdem salicis decimationibus jam antea in eleemo-
 „ synam Prædecessorum nostrorum, Regum videlicet vel Imperatorum, No-
 „ stri quoque, præbeatur hospitem peregrinis & pauperibus, aut penitus
 „ destrui, aut, si hæc eadem eleemosyna, nostri ex his locis vel sumptibus,
 „ quos prædictis Cœnobitis in usum præbendarii concessimus, amministra-
 „ retur, nullo modo sufficere monachicæ conversationi. Igitur consilio præ-
 „ nominatorum Optimatum nostrorum in eleemosynam Nostri, Conjugisque
 „ & Filiorum nostrorum præcedentium quoque vel subsequendum Regum vel
 „ Imperatorum, nostrâ regali auctoritate reddidimus prædicto venerabili Ab-
 „ bati WILLERO, Cœnobitisque, DEO, Scoque MAXIMINO in ejus pro-
 „ visione sub regulâ Sci BENEDICTI famulantibus, omnibusque in posterum
 „ eorum Successoribus cunctas Abbatia Sci MAXIMINI dominicales, quas
 „ vulgo *salicas* decimationes vocant, in quocunque Regni nostri Episcopo,
 „ Parochia, terminove sint sitæ, in usus hospitem peregrinorum & pauperum
 „ Destructorem Regni nostri, Successorumve nostrorum deputantes, quicun-
 „ que vel Imperatorum, vel Regum, vel qualiumcunque personarum, ob ali-
 „ cujus personæ machinationes vel infringere vel debilitare voluerit. „ Immo
 „ & PIUS II. (e) qui seculo decimo quinto regnavit, Albeni Abbati rescripsit:
 „ Vobis & præfato Monasterio vestro quascunque decimas tam Ecclesiasticas,
 „ quam laicales per viam emptionis, donationis, cessionis, permutationis,
 „ seu

(d) Apud GUDENUM *Coil. Diplom. Tom. II. pag. 2.*

(e) Apud BESOLDUM *Docum. rediviv. Monasterii Wirttemberg. Tom. I. pag. 109.*

» seu ex piis legatis, aut aliis iustis modis acquirendi & adipiscendi, nec non
 » acquiras & adeptas per vos retinendi & possidendi licentiam & auctorita-
 » tem eadem auctoritate concedimus per presentes. » Num inde sequitur,
 ab his temporibus arcessendam esse nobilissimam illam divisionem? Annon re-
 ferente Apostolo (f) Levitæ mandatam habebant decimas sumere à populo se-
 cundùm Legem, id est, à fratribus suis? Annon teste SAMUELE (g) quo-
 que & Regis jus erat, segetes & vinearum redditus, & greges Israëlitarum ad-
 decimare? Annon & Judæi Demetrio Regi decimas & tributa, quæ ipsi de-
 bebantur, dare habebant? (h) A quibus temporibus itaque repetenda est no-
 bilissima illa divisio? Insuper ubi termini illi: *Origine tenus merè laicales & ex
 origine suâ ecclesiastica* in Jure nostro Ecclesiastico occurrunt? Fortè in Corpore
 Juris Canonici, quod GIBERT concessit, vel in Corpore Juris publici, & Ec-
 clesiastici Germaniæ academico, quod RIEGGER suppeditavit? Aut fortè
 uaus, altérve novaturiens Scriptor jam cluebit ipsum Jus nostrum Ecclesiasticum?

ANTITHESIS XII.

Ecclésiasticas decimas non, ut Jure Canonico communi Parochis, sed Jure
 Germanico Episcopis competiisse legimus. Sic Capitularia Regum Franco-
 rum (i) statuunt: *De decimis, ut unusquisque suam decimam donet, atque per iustio-
 nem Pontificis dispensentur.* Similiter & CAROLUS M. (k) præcepit: *Ut deci-
 ma in potestate Episcopi sint, qualiter à Presbyteris dispensentur.* Nec non Capitularia
 (l) sanciunt, *Ut decima, qua singulis dabantur Ecclesiis, per consulta Episcoporum à
 Presbyteris ad usum Ecclesia & pauperum summâ diligentia dispensentur.* Hæc deinde
 & Concilia Germaniæ secuta sunt. Ac primò quidem Concilium Moguntinum
 anno DCCCXLVII. celebratum (m) habet: *Volumus, ut decima, qua singulis
 dantur Ecclesiis, per consulta Episcoporum à Presbyteris ad usum Ecclesia & pauperum sum-
 mâ diligentia dispensentur.* Concilium Tienenste anno DCCCLV. habitum (n)

D 2

re-

(f) Ad Hebr. VII. v. 5.

(g) l. 8. v. LI. 15. & 17.

(h) l. Machab. II. v. 35.

(i) Cap. VII. apud GEORGISCH Corp. Jur. German. pag. 543.

(k) Capitular. Lib. I. Cap. 143. apud BALUZIUM Tom. I. pag. 492. & apud
 GEORGISCH Corp. Jur. German. pag. 1321.

(l) Capitular. Addit. III. Cap. 82. apud BALUZIUM cit. pag. 585. & apud
 GEORGISCH cit. loc. pag. 1781.

(m) Capit. X. apud HARTZHEIM Concil. German. Tom. II. pag. 156.

(n) Tit. III. Cap. 12. Conferatur Causs. XVI. Quest. I. Can. 56.

refert: In sacris Canonibus præfixum est, ut decima juxta Episcopi dispositionem distribuatur. Concilium Wormatiense anno DCCCCLXVIII. congregatum (o) dispensavit, Ut decima in potestate Episcopi sint, qualiter à Presbyteris dispensentur. Et Synodus Augustana anno DCCCCLII. habita (p) jubet, Ut omnis decimatio in potestate Episcopi sit: & si neglecta fuerit, quidquid inde emendandum sit, coram Episcopo, ejusque Misso, corrigatur. Hinc etiam cum quæstio orta esset de decimatione interjacentis provinciæ inter Anselm fluvium & Comagenum montem, Synodus Laureacensis anno DCCCCLXXVI. congregata concordi responsione in unam hanc coivit sententiam: (q) Penitus videlicet, ac continuatim omnem decimationem infra præscriptos limites, Anselm fluvii scilicet, & Comageni montis, ante proximam barbaricam sue Diocesis devastationem, in ditione, & potestate prædictæ sanctæ Pataviensis Ecclesiæ, sibi que præsentium Episcoporum, & fuisse & adhuc jure esse debere. Conformiter ab HENRICO LEONE Bavarix & Saxonix Duce (r) anno MCLVIII. sancitum est: „ Postquam autem Sclavis ejectis terra decimalis facta fuerit, decima tota „ vacabit Episcopo, qui cum Domino fundi de dotibus ager Ecclesiarum parochialium; scilicet ut quatuor mansis dotentur cum censu & decima, & sic „ per totum ordinabitur Episcopatum. Damus etiam Ræceburgensi Episcopo „ & suis Successoribus, & liberè præstandas remittimus omnes Ecclesias cum „ jure præscripto in terrâ But in Ecclesiam in Nussee, Ecclesiam sancti Georgii „ in Ræceburg & Ecclesias adhuc in silvâ fundandas, & insuper omnes tam „ fundatas quam fundandas per totam Sadelbandiam & in Gamma & in silva „ nondum cultâ, Ecclesias & ejusdem Sadelbandiæ & Gamma decimas, quas „ de gratiâ & permissione Episcopi sine feudo tenemus, liberas esse Episcopo, „ cum sibi placuerit, recognoscimus. „ Ac porro FRAGMENTUM Historiæ Slesvicensis. (s) refert: „ Circa annum 1186. Absolon Archiepiscopus Lundensis potestatem dedit Waldemaro Episcopo Sleswicensi decimas per Diocesis suam colligendi, quasi in Dania ita decretum esset, idque Diplomate promulgavit, annuncians scilicet pœnam excommunicationis non solventibus, solventibus autem pacem, in Urtandiâ, Tonningâ, Gardingâ, & Holmo, aliisque locis maritimis occidentalibus decimas de frumento & pecudibus exigendas. Et hâc ratione decimarum solvendarum consuetudinem de Rogis mandato invexit Absolon Archiepiscopus in Ducatum Slesvicensem cum ante „ id

(o) Can. LIX. apud HARTZHEIM cit. Tom. II. pag. 317.

(p) Cap. X. apud HARTZHEIM cit. Tom. II. pag. 623.

(q) Apud HARTZHEIM cit. Tom. II. pag. 658.

(r) Apud WESTPHALEN Monument. inedit. Tom. II. pag. 2032. & seq.

(s) Apud WESTPHALEN cit. loc. Tom. III. pag. 278.

id tempus incoire nunquam induci potuissent, ut decimarum solutionem concedere, & isti quasi servituti se subicere vellent. Interim an eodem jure adhuc hodie utamur, infra videbimus.

ANTITHESIS XIII.

Quoad nonas mediâ viâ incedendum Dissertator (r) putat, ita, cum ex ipsis Regum Francorum Capitularibus constet sufficienter, non unius generis has nonas fuisse, earum alia ad decimas merè laicales, ad ecclesiasticas alia sunt referenda. Quæro! Nonne quid? Extemplo GONZALEZ TELLEZ (u) respondet: Quod ad nonas pertinet, certum est, eas persolvi, non ex quovis genere prediorum, sed ex iis tantum, que aliquis possideret ex beneficio ecclesiastico, ut hæc nempe nonarum præstatione solvens, feudatarium se, ac beneficiarium Ecclesie agnosceret. Et quis aliter respondebit, nisi inscius, ignarus, rudisque? Dissertè namque Capitularia Regum Francorum (x) perhibent: Ut decimas & nonas sive census omnes generaliter donent, qui debitores sunt ex beneficiis & rebus Ecclesiarum, secundum priorem Capitularem Domini Regis. Similiter CAROLUS M. (y) statuit, Ut qui Ecclesiarum beneficia habent, nonam & decimam ex eis Ecclesie, cuius res sunt, donent. Et qui tale beneficium habent, & ad medietatem laborant, ut de eorum portione proprio Presbytero decimas donent. Porro Leges Longobardicæ (z) habent, Præcipimus Comitibus, & omnibus Fidelibus nostris, ut, quicumque de rebus Ecclesiasticis beneficia habent, pleniter secundum morem regionis nonas, & decimas ad ipsas Ecclesias donent, absque ullâ diminutione, & dilatione, in quantum melius possunt, & juxta possibilitatem eorum, & quando necessitas exegerit, dent operas ad ipsas Ecclesias restaurandas, & adiutorium faciant. Ac tandem Concilium Moguntinum (a) renuntiat: Quicumque ecclesiasticum beneficium habent, ad tecta Ecclesie restituenda, vel ipsas Ecclesias emendandas, omnino adjuvent, & nonam & decimam reddunt. Cum itaque heic de illis tantum agatur, qui bona Ecclesie jure beneficii, seu feudi tenent, qui mediâ incedendum erit viâ? Eum in finem Dissertatori quidem lubet, duplicem adferre

(r) cit. Sect. II. §. 8.
 (u) in Notis ad Cap. 1. X. de Ecclesiis adifican. num. 2.
 (x) Cap. XXIII. apud GEORGISCH Corp. Jur. German. pag. 592.
 (y) Lib. I. Cap. 157. apud BALUZIUM. Capitular. Tom. I. pag. 493. & apud GEORGISCH cit. loc. pag. 1323.
 (z) Lib. III. Tit. 3. L. 2.
 (a) Apud ANTONIUM AUGUSTINUM Collect. I. Lib. III. Tit. 35. Cap. 4. & Jur. Pontif. vet. Epitom. Lib. XV. Tit. 16. Cap. 23. Hinc canon à RAYMUNDO Decretalium GREGORII IX. Collectore mutilatus est.

ferre rationem. Prima est, quod nonnunquam Domini harum terrarum, de quibus decima debebatur Ecclesiae A., nonam de illis fructuum partem delegaverint alteri Ecclesiae B. Verum an ratio haec nititur his CAPITULARIS de anno DCCCXXIII. (b) verbis: *De nonis quidem & decimis, unde & Genitor noster, & Nos frequenter, & in diversis placitis admonitionem fecimus, & per Capitularia nostra, qualiter haec observentur, ordinavimus, volumus atque julemus, ut de omni conlaborato & de vino & saeno fideliter & pleniter ab omnibus nona & decima persolvatur.* Anve nititur sequenti LUDOVICI Pii (c) Constitutione? De illo, qui agros dominicos propterea neglexit excolere, ut nonas & decimas exinde non persolvat, & alias terras ad excolendum propter hoc accipit, volumus, ut de tribus annis ipsam nonam suam lege persolvat. Et si quis contemptor aut Comitis, aut Missorum nostrorum propter hoc exstiterit, per fidejussores ad palatium venire compellatur. Inde quidem sequitur, etiam decimas ex agris dominicis solvendas esse. Ast dum LUDOVICUS Germanicus, ut supra (d) retulimus, perhibet, haecenus observatum esse, ut a novo Corbeiae Monasterio decimae de dominicis mansis non darentur Episcopis; an ideo inferendum, decimas de dominicis agris generaliter non esse dandas? Hanc potius, ac rectius exceptionem, quam regulam dixerim; siquidem prior Constitutio de decimis ex dominicis agris dandis generaliter, & posterior tantum de dominicis Corbeiae mansis loquitur. Perperam hinc Dissertator nonas merè laicales adstruit, maxime cum LUDOVICI Germanici Diploma nequidem nonarum mentionem faciat. Insuper si quis dominicos agros, aliave Ecclesiae bona, quae illi a Rege, Duce, aliove Domino liberaliter concessa fuerunt, jure feudi, seu beneficii tenet, atque ex his & decimas, & nonas dare debet, amabo, quis illas nonas salutaverit merè laicales? Profecto tunc nonae longè justius renunciari possent merè laicales, de quibus Concilium Valentinum anno DCCCLV. sub LEONE Papa IV. celebratum (e) statuit: *De Fiscis & villis, quas constat dominio Ecclesiae à Fidelibus olim fuisse contraditas, & nunc potestati secularium subditas, voluntate eorum ordinari placuit, ut edictis Principum jussu est, nona, & decima ipsis Ecclesiis, unde subtractae sunt, fideliter persolvantur. Hi, qui eas retinuerint, ut sacrilegos noverint se ab Ecclesia liminibus pellendos. Nunc ad alteram rationem, quae ita sonat: Domini pradia sua donabant Ecclesiis, quae ex illis decimas percipiebant: hinc cessabat in his decimarum solutio: sicuti & illa pradia, quae jam*

(b) Cap. XXI. apud HARTZHEIM Concil. German. Tom. II. pag. 32.

(c) Cap. X. apud HARTZHEIM cit. Tom. II. pag. 47.

(d) Antith. XI.

(e) Can. X. apud BINIUM Concil. Tom. III. Part. I. Sect. 2. p. m. 397. & apud ANTONIUM AUGUSTINUM Jur. Pontif. vet. Epit. cit. Tit. 16. Cap. 30.

jam primitus Ecclesie acquisita ad proprium ipsius usum extolebantur, nulla decima alteri Ecclesie erant obnoxia. Quid hæc sibi velit, me non capere lubenter fateor. An vel syllaba de nonis repudianda, anve inde eliciendum, dari nonas merè laicales? Qui tandem Assentator probat, Reges, communi ob defectum nervi publici necessitate impellente, militibus suis prædia ecclesiastica hæc lege in beneficium concessisse, ut ex iisdem decimæ & nonæ simul Ecclesiis, quibus debebantur, à possessoribus persolverentur? Sanè nil de hisce somniis Capitularia CAROLI M., nil Capitularia LUDOVICI Pii, nil Concilium Meldense, nil Concilium Arclatense, nil Concilium Moguntinum. O impulsus, quo nobilior à solo veritatis amore procedere nequit!

A N T I T H E S I S X I V .

Medius fidius non scivissem, Dissertatorem esse THEOPHILUM, seu JUSTINIANI paraphrasten, nisi mihi dixisset (f) JUSTINIANUM alia decimarum loco Clericis alimenta substituisse. Quanam ergò substituta sunt? Cùm alimenta (sic cum STEPHANO (g) compendiacere liceat) certo numero Clericorum deputata fuerint, eveniebat, ut acuto nimis numero Ecclesia Constantinopolitana propter necessitatem erogationis alimentorum prædia Ecclesie magnæ creditoribus in hypothecam vel pignus dare coacta, & sic ære alieno exhausta fuerit. Eâ de causâ JUSTINIANUS ad preces multorum supplicum motus numerum excedentem Clericorum amputavit, antiquam quantitatem restituit, ac sancivit, (h) „ Non ultra sexaginta quidem Presbyteros in „ sanctissimâ majori Ecclesiâ esse, Diaconos autem masculos centum, & qua- „ draginta fœminas: Subdiaconos vero nonaginta, Lectores autem centum, „ & decem, Cantores viginti quinque, ita ut sit omnis numerus reverendiss. „ Clericorum sanctissimæ majoris Ecclesie in quadringentis viginti quinque: „ & insuper centum existentibus iis, qui vocantur Ostiarii. „ Siccine ergo JUSTINIANUS alia decimarum loco Clericis alimenta substituit? Porrò CONSTANTINUS primùm sumptus funerum publicos fecit, ut illi ab Ecclesiâ majore Constantinopolitanâ præberentur, quarum præstationum gratia dictæ Ecclesie certas assignavit tabernas, ex quarum redditibus conficerentur, quæ ad sepulcrum spectant. Iccirco illas tabernas muneribus atque oneribus publicis exemit, ne tributa, & vectigalia præstent. Omnes verò reliquas tabernas, quæ funerum causâ Ecclesie destinatae non erant, sub onere munerum & contribu-

(f) cit. Sect. II. §. 9. pag. 26. lit. a.

(g) in Comment. in Novell. III.

(h) Novell. III. Cap. I. §. 1.

tionum reliquit, licet ad Ecclesiam, vel alias domos pietati dedicatas pertine-
rent. Jus hoc dein à JUSTINIANO (i) confirmata fuit, ita, ut mille et
centum officina Decanorum, seu Lecticariorum gratiâ & ad exequias defunctorum desti-
nata, sanctissime majori Ecclesie impolluta & ab omni praeestatione libera serventur, nec
præter ipsam alius ullus Decanum ab hereticis, vel aliâ quâcumque sanctissimâ Ecclesiâ exi-
gere possit. Comperiat nunc non quodam assentationis aut novitatis studio, sed
solo veritatis amore, jurisque dictamine impulsus Dissertator, quæ alia loco
decimarum Clericis alimenta à JUSTINIANO fuerint substituta.

AN T I T H E S I S XV.

Utiq; OTTO M. litem de decimis Episcopum Osnabrugensem inter, &
Abbatem Corbizensem, & Hervordiensem agitatam definivit. Verum quo
modo? En ipsa Imperatoris verba: (k) „OTTO divinâ favente clementiâ
„ Imperator Augustus. Noverit omnium industria Fidelium nostrorum, tam
„ præsentium, quam futurorum, qualiter vir venerabilis Luidolfus Osnebrug-
„ generis Ecclesie Episcopus, Nosterque fidelis ac consanguineus, necessitate
„ compulsus, de Saxonica terra Ravennam usque Serenitatis nostræ clementiam
„ adiit, querimoniam faciens, Ecclesiam suam decimis, unde jam à XII. an-
„ nis transactis Apostolicâ auctoritate & multorum nostri Regni Principum
„ consultu, & judicio definivimus, & Drogoni ejusdem Sedis Præsuli, nostræ
„ libertatis, & immunitatis præceptum super hæc eadem re fieri præcepimus,
„ & dedimus, iterum à Corbejenfè Abbate, & Herifordensè Abbatissa, suis-
„ que fautoribus temerariâ præsumptione deprædatam esse, & multos acceptis
„ inde beneficiis, nam nos de hæc vitâ decessisse, apud illos diffamatum est,
„ in eorum adjutorium conjurasse. Hoc vero non æquo animo ferentes, quo-
„ niam iter nostrum Romam direximus, prædictum Episcopum nobiscum illuc
„ usque venire fecimus. Ibi vero hoc negotio, cæterisque, pro quibus ve-
„ nimus, apud Patrem nostrum Joannem Apostolicum tractatis, ejus jussu &
„ consilio mox litteris directis, Synodum Inglinheim congregandam, proximo
„ autumnali tempore, pro ecclesiastico honore stabiliendo in hæc re, cæteris-
„ que quam plurimis condiximus. Ille præfatum Episcopum, suosque adver-
„ sarios, ante nos convocare præcepimus: Huic vero Synodo interfuerunt
„ Ruodbertus Mogontiensis Archiepiscopus, & sui Suffraganei Othalicus Au-
„ gustensis, Poppo Werciburgensis, Anno Wormatiensis, Erkanbaldus Ar-
„ gentinensis, Otuwinus Hildinesheimensis, Rehinoldus Rabulocensis, vel
„ Rubi-

(i) Novell. XLIII. Cap. 1. vertente HOMBERGK ZU VACH.

(k) Apud HARTZHEIM Concil. German. Tom. II. pag. 655.

„ Rubilocensis: Gero Coloniensis Archiepiscopus cum suis Suffraganeis, Not-
 „ kero Luodunense, Liudolfo Osnabruggerse, Buodone Mimigardesordense:
 „ Thidricus Treverensis Archiepiscopus, & sui Suffraganei Theodricus Meten-
 „ sis, Virigfrithus Viurdunensis, Gerardus Tolensis: Freduricus Juvanensis
 „ Archiepiscopus, Athaldagus Hammaburgensis Archiepiscopus, Athalbertus
 „ Magdaburgensis Archiepiscopus cum suis Suffraganeis, Fokkone Miisense,
 „ Gisilharo Merseburgense, multique alii nostri Principes, Duces, Comites,
 „ Clerici, & Laici, quorum nomina & numerus comprehendi non possunt.
 „ His vero Nobiscum in Synodo confidentibus, Episcopus & sui adversarii
 „ in medio constabant, ibi utrumque sententis auditis, & subtiliter dijudica-
 „ tis, decimas Episcopo canonicâ auctoritate reddi debere omnes affirma-
 „ bant.,,

ANTITHESIS XVI.

Quid! num HENRICUS IV. controversiam de decimis Thuringicis Mo-
 guntinum Archiepiscopum inter, & Abbatem Herveldensem dudum ven-
 rilarum proposita quadam partitione decimarum finivit? Resertne ita LAM-
 BERTUS SCHAFFNABURGENSIS? Annon potius (1) refert: „, Diu igitur
 „ habitâ deliberatione, in hanc tandem pactionem, mediante Rege, Abbas
 „ & Archiepiscopus consenserunt, ut Abbas, in decem suis decimis Eccle-
 „ siis, duas partes decimarum, tertiam Archiepiscopus acciperet: in reliquis
 „ verò ejus Ecclesiis, dimidia Abbati, dimidia Archiepiscopo contingeret:
 „ ubi vero Ecclesia decimalis propria Archiepiscopi esset, tota illic ei decima
 „ cederet: præterea ut omnes dominicales Archiepiscopi curtes, in quacum-
 „ que essent Parochia, ab omni penitus decimarum exactione immunes mane-
 „ rent.,, Annon ergo manifestè apparet, Dissertatorem non quodam assenta-
 tionis, aut novitatis radio, sed solo veritatis amore impulsum esse?

ANTITHESIS XVII.

Lubricum à lubrico Dissertatore (m) renunciatur fundamentum, quod causæ
 decimales causis beneficialibus equiparentur, atque usque adeo spiritali-
 bus adnumerentur. Ecce fundamentum lubricum? A quibus locatum? Non-
 ne à summis Pontificibus, atque Ecclesiæ Præsulibus? Destituebanturne hi eâ
 po-

(1) Apud PISTORIUM *Rev. German. Scriptur. Tom. I. pag. 354.* curante STRU-
 VIO.

(m) *cit. §. 9. pag. 27. lit. a.*

potestate? At poterant (n) spiritualibus causis causas Juris patronatus ita jun-
gere, & connectere, ut non nisi ecclesiastico judicio definiri valeant. Cur ergo
non æque causas decimales? An heic eorum manus erant abbreviate? Quia de
causâ: Forte quia, ut Dissertator à RIEGGERO (o) mutuatur, rerum tem-
poralium naturam non amittunt, licet ad usum pium, & ecclesiasticum desti-
nentur? Ast num ædes, seu, paraphraste THEOPHILO, (p) Ecclesie bati-
licæ Martyrum, oratoria, dona, vestimenta ecclesiastica, vasa & similia, que
ritè ad ministerium DEI dedicata sunt, rerum temporalium naturam amittunt?
Nihilominus instituite JUSTINIANO (q) nostro, hæ res divini juris, ac
nullius in bonis sunt, quia commentatore JANO A COSTA (r) consecratio-
ne desinunt esse in commercio hominum, & nullius fieri possunt. Etenim
teste ULPIANO (s) res sacra non recipit estimationem. Num locus, in
quem quis mortuum infert, naturam suam amittit? Numve cadaver hominis
mortui religiosum est? Nihilominus iterum instituite JUSTINIANO (t) ta-
lis locus religiosus est, divini juris est, nullius in bonis est, quia teste eodem
ULPIANO (u) religionis interest, monumenta extrui, & exornari. Num
muri & portæ civitatis, & municipii rerum temporalium naturam amittunt?
Nihilominus rursus instituite JUSTINIANO (x) res sanctæ sunt, quodam-
modo divini juris sunt, & ideo nullius in bonis sunt. Sic etiam adnotante
GONZALEZ TELLEZ (y) Jus patronatus quomodocunque consideretur,
temporale est, si enim dotationem, aut Ecclesie constructionem attendamus,
ipsæ temporales res sunt; si jus ipsum, quod patronus consequitur, videlicet
jus honoris in processione, alimentorum & præsentandi, etiam temporalia esse
quis ambigit? Nihilominus causis spiritualibus adjungitur, & connectitur,
non ratione dependentiæ à spiritualitate, hoc enim casu spiritualitas influeret
in ipsum patronatum, sed ratione preparationis, atque ordinationis ad spiri-
tualia. Jus decimandi proinde causis spiritualibus non lubricè, sed solidè ad-
nume-

(n) Cap. 3. X. de Judiciis.

(o) Institut. Jurisprud. Eccles. Part. III. §. 535. pag. 389.

(p) in Paraphras. ad Inst. Lib. II. Tit. 1. §. 8.

(q) Institut. Lib. II. Tit. 1. §. 7. & 8.

(r) in Commentat. in Inst. Lib. II. Cap. 1. §. 7.

(s) L. 9. §. 5. II. de divisione rer.

(t) Inst. Lib. II. Tit. 1. §. 9.

(u) L. 1. §. 6. II. de mortuo infer.

(x) Institut. Lib. II. Tit. 1. §. 10.

(y) in Commentat. in Cap. 3. X. de Judiciis. num. 5. & 8.

numeratum persentiscimus, quippe cum decimæ, nimirum ecclesiasticæ in sustentandos sive alendos DEI Ministros ordinate sint.

ANTITHESIS XVIII.

Si in iudicio possessorio Clericus contra laicum, vel laicus contra laicum agat, aut quando questio merè facti sit, tunc laicum in causâ decimarum iudicem esse posse, non tantum recentiorum plerique (ut Dissertator (z) jactitat) sed & veterum plures docuerunt, qui à BARBOSA (a), GONZALEZ TELLEZ (b) & LEURENIO (c) recensentur.

ANTITHESIS XIX.

Utique GONZALEZ TELLEZ (d) refert, plures Romanos Præsules concessisse tertias Catholicis Regibus, qui proprio sanguine, & maximis sumptibus Ecclesias à Saracenis occupatas recuperarunt. Similiter VAN ESPEN (e) refert, quod ARNULPHUS Magnus Flandriæ Comes Ecclesiæ S. DONATIANI Brugis de Episcoporum Tornacensis, & Morinensis ordinatione, & consilio quasdam donavit decimas, quas ipsi & Prædecessoribus ejus in Comitatu, seu Marchionatu Flandriæ, de terris cultis & incultis sanctissimi Patres Papæ Romani, pro adiutorio expensarum nostrarum, & nostrorum militum, pro expugnatione ac resistentiâ contra Wandalos, qui Flandriam & alias terras vicinas, cum Ecclesiis in ipsis constructis crudeliter & damnabiliter devastabant, & incendio tradebant, in feudum perpetuum concesserunt. Ex his quis cum Dissertatore (f) certissimum conficiet argumentum, quod & ipsi Pontifices agnoverint, jus decimandi non esse jus spirituale, cujus laicos putent esse incapaces? Quodnam argumenti genus? Annon & laici primum post pluræ secula Juris patronatus capaces sunt redditi? Num ideo certissimum est argumentum, quod summi Pontifices agnoverint, causas Juris patronatus causis spiritualibus, atque ecclesiasticis non esse connexas? En Dissertatorem non assen-

E 2

tatio-

(z) cit. lit. a.

(a) in Collectan. in Cap. 25. num. 2. X. de Decimis.

(b) in Not. in Cap. 13. lit. d. X. de Decimis.

(c) in Foro benef. Part. I. Sect. III. Cap. 2. Quest. 497.

(d) in Comment. in Cap. 19. num. 4. X. de Decimis.

(e) Jur. Ecclesiast. Part. II. Tit. XXXIII. Cap. 4. num. 14.

(f) cit. Sect. II. §. 10. pag. 28. lit. a.

tationis, aut novitatis studio, sed solo veritatis amore, jurisque dictamine impulsus.

ANTITHESIS XX.

Canoni, quem GRATIANUS (g) ex Capitulis CAROLI & LUDOVICI refert, additum legimus: „ In Capitulis autem manuscriptis, quae ab Episcopis Provinciarum Rhemensis ac Rhotomagensis Ludovico Regi missa fuerunt, haec habentur ad hunc locum pertinentia: Quia vero Carolus Princeps, Pipini Regis Pater, qui primus inter omnes Francorum Reges ac Principes, res Ecclesiarum ab eis separavit atque divisit, pro hoc solo maxime est aeternaliter perditus. Nam S. Eucherius Aurelianensis Episcopus, qui in Monasterio S. Trudonis requiescit, in oratione positus, ad alterum seculum raptus, & inter caetera, quae Domino sibi ostendente conspexit, vidit illum in inferno inferiori torqueri. Cui interroganti ab Angelo ejus ductore responsum est: quia Sanctorum judicatione, qui in futuro judicio cum Domino judicabunt, quorumcunque res abstulit & divisit, ante illud judicium animam & corpore sempiternis poenis deputatus est, & recepit simul cum peccatis suis poenas propter peccata omnium, qui res suas, & facultates in honore & amore Domini ad Sanctorum loca in luminaribus divini cultus & alimoniam servorum Christi, ac pauperum, pro animarum suarum redemptione tradiderant. „ Fabula sit haec, ut pariter ESPEN (h) cum BARONIO sentit. Verum quid decimis, & praesertim novalibus cum illa fabula? Aut forte de decimis & quidem novalibus agunt, qui iudice Dissertatore (i) atro nimis calamo Regum Francorum in diripiendis Ecclesiarum bonis, & redicibus licentiam traducunt? Cui bono ergo talia sunt adducta? Ex solo veritatis amore, jurisque dictamine.

ANTITHESIS XXI.

Communem, atque à divo THOMA approbatam Decretalistarum distinctionem inter Dominium vel *Jus decimandi directum* penes Ecclesias semper residuum, & eatenus inabdicabile; atque inter solum jus utile, sive commoditatem percipiendi fructus in laicos translatum Dissertator (k) quidem ut fictitiam rejicit, quippe quae spurio innicitur fundamento, quod jus decimandi sit spiri-

(g) *Caus. XVI. Quast. 1. Can. 59. num. 2.*

(h) *Oper. omn. Part. V. pag. 215. Edit. Venet. MDCCCLXIX.*

(i) *cit. §. 10. pag. 29. lit. a.*

(k) *cit. §. 10. pag. 31. lit. b.*

spirituale. Contra verò largitur, decimas ex eo, quòd alios possessores nactæ sint, primigeniam, ac connatam quasi hanc qualitatem non amisisse; adeoque si aliquando has decimas iterum ad Ecclesiam reverti contingat, pristinam illam qualitatem reviviscere, quam pristina tam jura, quam onera veluti pedissequæ sequuntur. At quomodo fiet illud, quoniam causam non cognosco? An ergo effectus erit sine causa? At: quis unquam ita philosophatus est? Quænam ergo causa assignabitur? An vetus illud jus postliminii, quod (ut JUSTINIANUS (1) nos dudum docuit) *fingit eum, qui captus est, semper in civitate fuisse. Si vero ibi decesserit, exinde, ex quo captus est pater, filius sui juris fuisse videtur. Ipse quoque filius, neposve, si ab hostibus captus fuerit; similiter dicimus, propter jus postliminii jus quoque potestatis parentis in suspenso esse?* Non solum autem jus postliminii, sed & plura alia, quæ sublimis NOODT (m) notat, finxere, adeo ut TULLIUS (n) subridens usque adeo dicat, scientiam juris totam prope rebus fictis, commentitiisque constare. Ex hisce itaque juribus, & probante VAN ESPEN (o) potissimum ex declaratione LUDOVICI sancti Regis Gallie Decretalistarum distinctionem derivatam, moribusque receptam, ac firmatam longè rectius dixerimus.

ANTITHESIS XXII.

Di boni! Quas, quorumque locorum consuetudines de reparatione Ecclesiarum, atque onere decimatorum laicorum referentes Pax religiosa & Westphalica (ut Dissertator (p) dissertit) pro normâ adoptarunt? Pax religiosa (q) statuit: *Als auch der Ständen der alten Religion verwandt, alle ihre zusiändige Renth, Zinns, Gült- und Zehnden, wie oblaut, folgen sollen, so soll doch einem jeden Stand, unter den die Renth, Zinns, Gülte, Zehnden, oder Güter gelegen, an denselbigen Güteren, seine weltliche Obrigkeit, Recht und Gerechtigkeit, so er vor Anfang dieses Stritts in der Religion daran gehabt, und in Brauch gewesen, vorbehalten, und dadurch denselbigen nichts benommen seyn, und sollen dannoch von solchen obgenandten Güteren, die nothdürftige Ministeria der Kirchen, Pfarren, und Schulen, auch die Almosen und Hospitalia, die sie vormals bestellt, und*

ju

(1) §. V. *Instit. Quibus modis jus patr.*

(m) *Probabilium Lib. III. Cap. 12.*

(n) *Pro Murana.*

(o) *Jur. Ecclesiast. Part. II. Tit. XXXIII. Cap. 4. num. 42. & seqq.*

(p) *cit. Sect. II. §. 11. pag. 35. lit. b.*

(q) §. XXI.

—————

zu bestellen schuldig von solchen abgemessenen Gütern, wie solche Ministria der Kirchen und Schulen vormahls bestellt, auch nachmals bestellt und versehen werden, ungeacht was Religion die seyen. Westphalica (r) ita sequitur: *ratione reddituum cuiuscunque generis ad bona ecclesiastica, eorumque possessores pertinentium ante omnia observetur id, quod in Pace Religionis §.* Dagegen sollen die Stände der Augspurgischen Confession 2c. & §. Alsdann auch den Ständen der alten Religion 2c. *dispositum invenitur.* Quid heic de reparatione Ecclesiarum, de onere decimatorum laicorum, de consuetudinibus locorum offenditur? Quam insanabile igitur scribendi cacochæta tenet Archidiffertatorem!

ANTITHESIS XXIII.

Si titulo oneroso ab Ecclesiâ feudum decimarum obtinuerint laici, tunc decimatores ad reparationem Ecclesiarum, & similia onera non adstringendos esse Differtator (s) credit, quoniam mens contrahentium non fuisse videtur, duplici oneri & servitiorum feudalium, & reparandæ Ecclesiarum hujusmodi in casu se subicere. Ego totum contrarium eò justius credidero, quò notius est, rem transire cum suo onere etiam in particularem successorem, quando nimirum onus reale est; quippe cum tale onus tanquam qualitas prædium ipsum afficiat, ac proinde prædium sequatur, in quemcunque possessorem illud transeat. (z) Etenim teste POMPONIO (u) alienatio cum sit, cum suâ causâ dominium ad alium transferimus, quæ esset futura, si apud nos ea res mansisset. Hinc teste PAULO (x) cum fundus fundo servit, vendito quoque fundo servitutes sequuntur. Edificia quoque fundis, & fundi edificiis eadem conditione serviunt. Hinc & teste eodem PAULO (y) si fundus serviens, vel is, cui servitus debetur, publicaretur, utroque casu durant servitutes, quia cum suâ conditione quisque fundus publicaretur. Jure igitur ter Optimo Maximo concedere licet, & decimas in feudum datas cum suo onere in quemcunque transire possessorum. Fortè quis cum INNOCENTIO III. (z) dicet: Decimarum pretium ad alienantem pervenisse. Ast si fundus qui servit, venditur, annon pre-

(r) J. P. O. Art. V. §. 45.

(s) Cit. Sect. II. §. 11. pag. 37.

(t) L. 36. II. de S. P. R. & L. 13. II. Commun. prædior.

(u) L. 67. II. de contrah. empr.

(x) L. 12. II. Commun. prædior.

(y) L. 23. §. 2. II. de S. P. R.

(z) Lib. IV. Regist. XVI. Epist. 9. fol. 529. curante BOSQUETO.

pretium ad venditorem pervenit? Si fundus serviens publicatur, annon pretium ad Dominum, seu creditores pervenit? Si fundus venditur, annon, jubente CONSTANTINO, (a) necesse est, eum, qui comparavit, censum rei comparatae agnoscere, seu tributum solvere, licet pretium ad alienantem pervenerit? Fortè quis cum laudato INNOCENTIO id concedet casu, quo venditor tam modico, sive minore pretio vult esse contentus? Ast si illud nominatim constitutum non fuerit, annon secundum regulam respondendum, alienationem cum suâ causâ, sive onere factam esse?

A N T I T H E S I S XXIV.

Explicit, ut ita (b) loquar, nunc primum Dissertationis caput. Quæ interim theoremeta de Decimis novalibus percepimus ex Dissertatione, quæ hæc superbit epigraphæ: *De eo, quod circa Decimas novalis, in Germaniâ, ac præcipuè in Diœcesi, & territorio Coloniensi justum est.* Fortè Caput primum tantummodò prolegomena continet, decimarumque originem docet? Fortè hæc columnæ sunt, quibus totum superponitur ædificium? Ubi

DEUS ampliora nobis otia fecerit,
VIDEBIMUS.

(a) L. 2. Cod. Sine censu & reliq.

(b) VALLA de Eleg. ling. latin. Lib. III. Cap. 41. cum pluribus aliis de Latinitate hujus vocis dubitat.

